

Pirkanmaan hyvinvointialue

Lastentautien vastuuyksikkö Omavalvontasuunnitelma

Sisällys

1	Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot	2
1.1	Palveluntuottajan ja palveluyksikön perustiedot	2
1.2	Palvelut, toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet	6
2	Omaevalvontasuunnitelman laatiminen	9
3	Asiakas- ja potilasturvallisuus	10
3.1	Palvelujen laadulliset edellytykset	10
3.2	Vastuu palvelujen laadusta	12
3.3	Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet	13
3.4	Muistutusten käsittely	17
3.5	Henkilöstö	17
3.6	Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta	19
3.7	Monialainen yhteistyö ja palvelun koordinointi	20
3.8	Toimitilat ja välineet.....	22
3.9	Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö	22
3.10	Lääkehoitosuunnitelma	24
3.11	Infektioiden torjunta.....	25
3.12	Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja.....	26
3.13	Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen.....	26
4	Omaevalvonnan riskien hallinta	28
4.1	Palveluyksikön riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen	28
4.2	Riskienhallinnan keinot ja toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely	
	30	
4.3	Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen	34
4.4	Ostopalvelut ja alihankinta	35
5	Omaevalvontasuunnitelman toimeenpano, julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	36

5.1 Toimeenpano	36
5.2 Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	36
6 Oma- ja valvontasuunnitelman hyväksyntä	37

1 Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot

1.1 Palveluntuottajan ja palveluyksikön perustiedot

<p>Palveluntuottaja</p> <p>Pirkanmaan hyvinvointialue   PL 272, 33101 Tampere   kirjaamo@pirha.fi   Kirjaamon käyntiosoite: Nivelitie 5, G-rakennus (1. krs)</p>
<p>Y-tunnus</p> <p>3221308–6</p>
<p>Palveluyksikön nimi</p> <p>Lapset ja naiset toimialue, Lastentautien vastuualue</p>
<p>Palveluyksikköön kuuluvat palvelupisteet/etäpalvelut ja yhteystiedot (osoite, puhelinnumero)</p> <p>Elämänaukio 2, L-rakennus</p> <p>Lasten avohoitoyksikkö, 0., 1., 3. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Lastenkirurgian yksikkö, 2. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Lasten päivystysyksikkö, 1. krs, puh. 03 311 611</p> <p>Lasten neurologian yksikkö, 3. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Lasten veri- ja syöpätautien yksikkö, 2. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Lasten tehovalvontaosasto, 1. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Vastasyntyneiden teho- ja tarkkailuosasto, D-rakennus, 5. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Lasten sisätautiosasto, 3. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Lasten lääketutkimus, PeeTU 0. kerros, puh. 03 311 611</p> <p>Äidinmaitokeskus, 0. kerros, Puh03 311 611</p> <p>Lasten ja nuorten toiminta, 0.kerros, puh. 03 311 611</p>

Palvelu ja asiakasryhmät, joille palvelua tuotetaan;

Tutkimme ja hoidamme yksiköissä ja poliklinikoilla alle 16–18-vuotiaita lapsia ja nuoria, joiden hoito edellyttää lastentautien erikoissairaanhoidoa. Lastentautien vastuualueella hoidetaan vuosittain noin 22000 potilasta (käyntejä 82497 vuonna 2023).

Lasten avohoitoyksikkö (LAVO)

Lasten avohoitoyksikön poliklinikoilla tutkitaan ja hoidetaan alle 16-vuotiaita lapsia ja nuoria, harvinaisissa ja vaativissa sairauksissa tätä vanhempiakin. Lasten avohoitoyksikössä toimivat lähes kaikkien lastentautien erikoisalojen vastaanotot. Poliklinikoille tullaan lääkärin läheteellä. Suurimmat erikoisalajat ovat diabetes- ja endokrinologia, kardiologia, reumatologia, nefrologia ja gastroenterologia. Yksikössä toimii myös yleispediatrian poliklinikka sekä opetuspoliklinikka. Ajanvarauspoliklinikat toimivat lääkärijohtoisina moniammatillisina tiiminä.

Yksikössä sijaitsevat myös lasten päiväsairala ja toimenpideyksikkö. Lasten päiväsairalassa lapset käyvät saamassa erilaisia lääkeinfuusioita tai anestesiassa tehtävissä magneettitutkimuksissa. Toimenpideyksikössä tehdään nukutusta vaativia pientoimenpiteitä kuten esimerkiksi lasten endoskoppioita, nivelpunktioita, luuydinpunctioita, luuydinpunctioita ja botox-pistoksia.

Lasten päivystysyksikkö (LPÄI)

Lasten päivystysyksikköön (LPÄI) kuuluvat lasten päivystys (PLAP) ja lasten päivystysosasto (LAPO). Lasten yhteispäivystyksessä toimii ympärivuorokautinen erikoissairaanhoidon päivystys, johon tullaan joko läheteellä tai ambulanssilla. Iltaisin ja viikonloppuisin yksikössä toimii myös lasten perusterveydenhuollon päivystys. Yksikössä hoidetaan alle 16-vuotiaita potilaita, joilla on äkillinen fyysinen tai psyykinen oire tai sairaus. Acutassa hoidetaan erikseen sovitut potilasryhmät muun muassa traumapotilaat. Lasten päivystysyksiköstä siirrytään jatkohoitoon lasten päivystysosastolle tai muille erikoisalojen vuodeosastoille tarpeen mukaan. Päivystysosastolla on 12 vuodeosastopaikkaa. Yleisimpiä hoidon syitä lasten päivystysosastolla ovat hengenahdistus, keuhkokuume, ripulioksenustauti, virtsatietulehdus, yliannostustilanne ja tarve kohtauksen jälkeiselle seurannalle.

Lastenkirurginen yksikkö (LAKI)

Lastenkirurgiseen yksikköön kuuluvat poliklinikka (PLKI) ja 14 paikkainen vuodeosasto (LAKO). Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan lähes kaikkia alle 18-vuotiaiden kirurgisia sairauksia. Lastenkirurginen yksikkö vastaa vatsan alueen, virtsateiden, sukupuolielinten, keuhkojen sekä tuki- ja liikuntaelinten ja kallon kiireettömästä ja päivystyksellisestä kirurgisesta hoidosta. Vuodeosastolla hoidetaan myös kaikki käsi- ja plastiikkakirurgiset sekä korvatautien lapsipotilaat 18 ikävuoteen saakka. Lasten vaikeiden palovammojen, nuorten vaikeiden tapaturmien ja luusyöpien hoidossa

tehdään yhteistyötä plastiikkakirurgien ja aikuisortopedien kanssa. Lasten käsikirurgiasta, kilpirauhasen ja lisäkilpirauhasen, silmien, korva-, nenä- ja kurkkualueen kirurgiasta vastaavat kyseisten erikoisalojen lääkärit.

Lastenneurologinen yksikkö (LNEY)

Lastenneurologian yksikössä hoidetaan, tutkitaan ja arvioidaan 0–16 -vuotiaita lapsia ja nuoria, joilla epäillään tai on todettu aivojen tai muun hermoston toiminnan häiriöitä. Tyypillisiä sairauksia ovat erilaiset aivoperäiset kohtaukset, kehitysviivästymät sekä CP-vammat. Käynnit lastenneurologian yksikössä vaihtelevat muutaman tunnin poliklinikkakäynneistä 1–5 päivää kestäviin tutkimus- ja kuntoutusarviojaksoihin. Lastenneurologian yksikössä työskentely tapahtuu moniammatillisissa työryhmissä, joihin kuuluvat: lääkäri, omahoitaja, fysio-, toiminta- ja puheterapeutti, psykologi, ravitsemusterapeutti, kuntoutusohjaaja, sosiaalityöntekijä sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Lasten veri- ja syöpätautien yksikkö (LASY)

Lasten veri- ja syöpäsairauksien yksikössä on 7 vuodeosastopaikkaa sekä 4 paikkainen päiväsairala. Yksikössä hoidetaan alle 16 (18) -vuotiaita veritauteja ja syöpää sairastavia lapsia. Uusia syöpää sairastavia lapsia tulee hoitoon vuosittain 30–40. Yleisin lapsilla ja nuorilla todettava syöpä on leukemia ja toiseksi yleisimpiä ovat erilaiset aivokasvaimet. Lisäksi lapsilla ja nuorilla esiintyy erilaisia kiinteitä kasvaimia mm. munuaisissa, imusolmukkeissa ja luustossa. Yleensä hoitokokonaisuus kestää taudin mukaan noin puolesta vuodesta kolmeen vuoteen. Lasten hoitoja ja tutkimuksia toteutetaan mahdollisimman paljon polikliinisesti ja myös kotisairaalan toimesta.

Lasten sisätauti- ja tehovalvontaosasto (LASI/LTO)

Lasten sisätautiosastolla on 10 vuodeosastopaikkaa ja sisätautiosaston yhteydessä olevalla tehovalvontaosastolla neljä paikkaa. Lasten sisätautiosastolla tutkitaan ja hoidetaan ajanvarauksen tai päivystyksen kautta tulevia 0–16 v lapsia ja nuoria. Yksikössä vastataan muun muassa sydän-, munuais- ja maksasairauksien, suolistosairauksien, syömishäiriöiden ja aineenvaihduntasairauksien hoidosta. Lasten neurologisen yksikön kanssa hoidetaan yhteistyössä neurologista kuntoutusta tarvitsevia lapsia.

Lasten tehovalvontaosastolla (LTO) hoidetaan 0–16 v lapsia ja nuoria. Suurin osa potilaista tulee päivystyksenä, mutta esimerkiksi leikkauksen jälkeen tehovalvontaa vaativat potilaat tulevat osastolle suunnitellusti. Lasten tehovalvontaosastolla hoidetaan myös neurokirurgisten ja akuuttien neurologisten sairauksien, myrkytysten, hengitysvaikeuksien ja vakavien infektioiden hoidosta.

Vastasyntyneiden tehohoitoyksikkö (VTY)

Yksikköön kuuluu vastasyntyneiden teho-osasto VTY ja vastasyntyneiden tarkkailuosasto VATA. Yksikössä toimii myös vastasyntyneiden poliklinikka. Teho-osastolla on 12 paikkaa ja tarkkailuosaston puolella 17. Vastasyntyneiden tehohoitoyksikkö vastaa sairaiden ja kirurgista hoitoa tarvitsevien vastasyntyneiden hoidosta Pirkanmaan hyvinvointialueella. Yksikköön lähetetään myös erityisvastuualueen sairaaloista ne potilaat, joiden hoito vaativuutensa tai harvinaisuutensa takia on keskitetty yliopistosairaaloihin. Potilaat tulevat yksikköön päivystyspotilaina synnytysyksiköstä, vierihoito-osastoilta tai muista sairaaloista. Yksikön tiloissa toimii kaksi naistentautien ja synnytysten vastuualueen yksikköä, Äitien osasto vastasyntyneiden tehohoitoyksikössä (ÄIVA) ja Äiti-vauvapoliklinikka (ÄVPO).

Lasten kotisairaala (LKS)

Lasten kotisairaaloiminta on lääkärijohtoista ja ympärivuorokautista erikoissairaanhoidoa lapsen kotona. Kotisairaalan potilaaksi voivat päästä lapset, jotka asuvat Tampereella tai lähikunnissa ja jotka lääkäri on tutkinut lastentautien osastolla tai poliklinikalla ja todennut sopiviksi kotisairaalaan. Hoito kotisairaalaan perustuu perheen vapaaehtoisuuteen. Vanhemmat vastaavat lapsen tarvitsemasta päivittäisestä hoidosta ja huolenpidosta kotona, ja kotisairaalan työntekijät käyvät tekemässä tarvittavat hoitotoimenpiteet. Perhe voi olla puhelimitse yhteydessä kotisairaalan henkilökuntaan, ja lapsi voidaan tarvittaessa ottaa sairaalan vuodeosastolle vuorokauden ajasta riippumatta.

Lasten lääketutkimuskeskus PeeTU

Lasten lääketutkimuskeskus (Paediatric Clinical Trials Unit) PeeTU tarjoaa laadukkaat puitteet ja erikoisosaamisen varhaisvaiheen lääketutkimukselle. Yksikössä on mahdollista toteuttaa lääke- ja laitetutkimuksia kaikilla lastentautien erikoisaloilla. Olemme erikoistuneet varhaisen vaiheen (faasi I-II) lääketutkimuksiin. Tutkimuksia toteutetaan tiiviissä yhteistyössä lasten ja nuorten sairaalan yksiköiden kanssa. PeeTU osallistuu esimerkiksi sellaisten lapsisyöpäpotilaiden auttamiseen, joiden hoito tavanomaisin hoitokeinoin ei ole mahdollista tai ei ole tuottanut tulosta. PeeTU tarjoaa kliinisen lääketutkimuksen palveluja koko Suomen lapsiväestölle. Tutkimukset toteutetaan hyvän tutkimustavan (GCP, Good Clinical Practice) mukaisesti noudattaen kansallisia ja kansainvälisiä säädöksiä.

Äidinmaitokeskus

Äidinmaitokeskuksessa kerätään, käsitellään ja jaetaan äidinmaitoa. Äidinmaitokeskuksesta saa lainaan rintapumppuja kotiin äidinmaidon luovuttajiksi ryhtyville äideille. Rintapumpun voi saada lainaan myös, jos lapsi on hoidossa lastenosastolla.

Keskuksesta jaetaan äidinmaitoa myös lastenosastoille, vastasyntyneiden teho-osastolle sekä lisämaidoksi synnytysosastojen vauvoille. Lisäksi lastenosastoille toimitetaan myös äidinmaidonkorvikkeita ja muita lastenruokia, ravitsemussuunnittelijan laatimia erityisruokavalioita sekä erilaisia altistusmaitoja ja -vellejä.

Äidinmaitokeskuksella on äidinmaidon luovuttajille käytössä myös maidonnoutopalvelu Tampereen ja Pirkkalan alueella. Keskuksesta noudetaan kolme kertaa viikossa vähintään puolen litran äidinmaitoerät luovuttajien kotoa. Noutopäivät ovat maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin. Luovutettavan maidon voi tuoda Tays Keskussairaalan äidinmaitokeskukseen myös itse.

Lasten ja nuorten toiminta varhaiskasvatus

Taysin lasten- ja nuortensairaalan osastoilla tarjotaan lapsille ja nuorille kokonaisvaltaista kehitystä tukevaa toimintaa. Toimintaa järjestetään ikätason, tarpeiden, edellytysten, kiinnostuksen sekä voinnin mukaan pedagogisin keinoin.

Lasten ja nuorten toiminnassa työskentelevät arkipäivisin Pirkanmaan hyvinvointialueen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, Tuomiokirkkoseurakunnan lastenohjaajat sekä Tampereen kaupungin kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa. Heidän työtään ohjaa lapsen oikeudet sekä varhaiskasvatuksen valtakunnalliset asiakirjat. Yhteistyötä tehdään perheen, osaston henkilökunnan ja muiden erityistyöntekijöiden kanssa.

1.2 Palvelut, toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet

Lastentautien vastuualueella tutkimme ja hoidamme alle 16–18-vuotiaita lapsia ja nuoria, joiden hoito edellyttää lastentautien erityisosaamista. Hoidamme lapsia ja nuoria useilla eri erikoisaloilla ja hoitoa voi saada poliklinikalla, vuodeosastolla, tehohoidossa ja tehovalvonnassa. Lisäksi lastentautien vastuualueella toimii kotisairaala. Poliklinikkatoimintaa lukuun ottamatta toimimme 24/7. Allergioiden ja lastenkirurgisten ongelmien hoidon ja tutkimukset olemme keskittäneet näiden hoitoon erikoistuneisiin yksiköihin. Osana lapsen/nuoren hoitoa tai oireiden selvittelyä on usein erilaisia laboratorio- ja kuvantamistutkimuksia ja yhteistyömme on tiivistä päivittäistä.

Lasten- ja nuorten hoitajaksojen pituudet vaihtelevat hyvin paljon. Riippuen sairaudesta ja oireista joskus yksikin poliklinikkakäynti tai osastohoitajakso voi riittää asian selvittelyyn tai hoitamiseen. Joidenkin lapsien ja nuorten kohdalla poliklinikkaseurantaa jatketaan kuitenkin koko lapsuusiän tai hänen hoitonsa voi vaatia toistuvia ja pitkiäkin osastojaksoja. Vuodeosastohoito on tarpeen, mikäli lapsen hoito tai sairaus vaatii ympärivuorokautista tarkkailua.

Tuotamme palveluita sekä läsnä että etäpalveluina kaikissa lastentautien yksiköissä, joita ovat:

- Lasten avohoitoyksikkö
- Lasten päivystysyksikkö
- Lastenkirurgian yksikkö
- Lastenneurologian yksikkö
- Lasten veri- ja syöpätautien yksikkö,
- Lasten sisätauti- ja tehovalvontaosasto
- Vastasyntyneiden tehohoitoyksikkö
- Lasten lääketutkimuskeskus, PeeTU
- Äidinmaitokeskus

Lasten hengityshalvauspotilaille ja lääketieteellisen syin kotihoitorinkien lapsille tuotetaan palveluita ostopalveluina.

Lastentautien vastualueen toiminta-ajatus, arvot

Vastualueen yksiköiden toiminta-ajatus perustuu Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) arvoihin: ihmisläheisyys, arvostus, rohkeus, vastuullisuus ja luottamus.

Ihmisläheisyys välittyy kaikessa tekemisessä, jota arjessa teemme. Kohtaamme toisemme ja jokaisen lapsen/nuoren sekä heidän perheensä inhimillisesti, empaattisesti ja olemalla läsnä. Olemme ylpeitä ammatillisuudestamme ja moninaisuudestamme ja otamme jokaisen yksilöllisesti huomioon. Haluamme olla helposti lähestyttäviä ammattilaisia. Perhehoitotyö on meidän tärkein hoitoamme ohjaava periaate.

Arvostus välittyy toiminnassamme arvostavana suhteena lapseen ja nuoreen sekä hänen perheeseensä, yksikön työntekijöihin ja kaikkiin sidosryhmiin, joita työssä kohtaamme. Kaikissa tilanteissa lapset ja nuoret sekä heidän perheensä ovat toimintamme keskiössä ja jokainen yksiköissä työskentelevä ammattilainen voi kokea tekevänsä merkityksellistä ja arvokasta työtä. Arvostus kuvastaa myös elämän arvostusta ja kunnioitusta.

Rohkeus välittyy toiminnassamme identiteettinä, jossa asioita tehdään edeltä kävijän rohkeudella. Taivoittemme lasten ja nuorten sairaanhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa valtakunnallista ja kansainvälistä edelläkävijyyttä, olemalla innovatiivinen ja toimintaamme uudistava vastualue.

Vastuullisuus välittyy toiminnassamme noudattamalla yhdessä Pirhassa sovittuja toimintatapojen ja päätöksenteon periaatteita.

Luottamus välittyy toiminnassamme yleisenä positiivisena ilmapiirinä yksiköissä, joka heijastuu myös yhteistyötahojen sekä meille hoitoon tulevien tai hoidossa olevien lasten ja nuorten sekä hänen perheensä välisessä ilmapiirissä. Hyvän ilmapiirin ylläpitäminen on toimintamme perusta. Viestimme

vastuualueen asioista niin henkilökunnalle, yhteistyöorganisaatioille kuin myös meillä potilaana oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen avoimesti.

Palvelulupaus

Lastentautien vastuualueen palvelulupauksen neljä pääteemaa ovat:

- *saamasi hoito on sujuvaa,*
- *saamasi hoito on laadukasta ja turvallista,*
- *lupaamme, että pääset oikea-aikaisesti hoitoon ja*
- *voit osallistua hoidon kehittämiseen.*

Kuntien ja hyvinvointialueiden alueilla palvelujen tuottaminen

Oman alueen lisäksi Tampereen yliopistollisen sairaalan (Tays) lastentautien vastuualueella hoidetaan vapaan hoitopaikan valinnan mukaisesti lapsia myös muilta hyvinvointialueilta (mm. kirurgia, gastroenterologia, lasten syöpätaudit). Lisäksi toimintaamme kuuluu yhteistyöalueen sairaalana toimiminen, ja potilaat ohjautuvat meille hoidonporrastuksen mukaisesti.

2 Omavalvontasuunnitelman laatiminen

Omavalvontasuunnitelman laatimisen / päivittäminen toteutetaan yksiköissä kerran vuodessa.

Omavalvonnan suunnittelusta ja seurannasta vastaava henkilö ja yhteystiedot

Vastuualuejohtaja Päivi Leikkola, 044 4722991

Ylilääkäri Jyrki Lähde, 044 4739454

Ylihoitaja Susanna Teuho, 050 4471662

Hoitotyön kliininen asiantuntija Nina Vänni, 044 4722716

Apulaisostonhoitaja Sanna Kankarisalo-Kaasalainen, 044 4722864

Kehittämispäällikkö Marjo Virkki, 03 311 69451

Omavalvontasuunnitelman päivitys

Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontasuunnitelman pohja päivitetään omavalvonta- ja laatuasi-
antuntijaverkoston toimesta, kun hyvinvointialuetasoisessa sisällössä tapahtuu olennaisia muutoksia.
Pohja tarkistetaan laatu ja omavalvonta -asiantuntijaverkoston toimesta vuosittain.

Palvelualueen / yksikön omavalvontasuunnitelman päivityksestä vastaa yksikön vastuhenkilö. Oma-
valvontasuunnitelma päivitetään, kun toiminnassa tai ohjeistuksissa tehdään muutoksia tai kehittämis-
toimenpiteitä esimerkiksi havaittujen epäkohtien, kehitettyjen omavalvonnan toimintamallien tai palaut-
teiden perusteella. Omavalvontasuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään palveluyksikössä vähintään
kerran vuodessa.

3 Asiakas- ja potilasturvallisuus

Asiakas- ja potilasturvallisuuden johtaminen perustuu oikeaan ja reaaliaikaiseen tilannekuvaan. Johtajien ja esihenkilöiden tulee tietää, mitä heidän vastuullaan olevassa toiminnassa tapahtuu, mitkä ovat keskeiset ongelmat ja mitkä ovat toimintaa uhkaavat keskeiset riskit.

Keskeisiä tiedon lähteitä ovat asiakkaiden ja potilaiden antama palaute, työntekijöiden tekemät asiakas- ja potilasturvallisuusilmoitukset, muistutukset ja kantelut sekä Potilasvakuutuskeskukselle tehdyt potilasvahinkoilmoitukset. Johtamisessa noudatetaan vastuun ja oikeudenmukaisuuden kulttuurin periaatteita.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

3.1 Palvelujen laadulliset edellytykset

Asiakkaalle ja potilaalle ei aiheuteta haittaa. Haitta tarkoittaa asiakkaalle, potilaalle tai läheiselle aiheutunutta fyysistä tai ei-fyysistä haittaa (emotionaaliset, psyykkiset ja sosiaaliset haitat).

Palvelut järjestetään siten, että ne ovat sujuvia ja suojaavat vaaratapahtumilta sekä tuottavat arvoa asiakkaalle ja potilaalle.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Laadullisen tavoitteen tulee olla tarkka, mitattavissa, saavutettavissa, osuva ja aikaan sidottu (SMART). Tavoitteen toteutuminen julkaistaan verkkosivuilla.

Lastentautien vastuualueen palvelujen laatua arvioidaan johdonmukaisesti lapset ja naiset toimialueelle valittujen strategisten mittareiden avulla. Käytössä olevat laadunhallinnan työkalut ja mittarit on kuvattu tarkemmin strategisissa mittareissa:

Lapset ja naiset strategiset mittarit 2024–2025

Tärkeintä on ihminen:

Erinomainen asiakaskokemus ja potilasturvallisuuden parantaminen ovat keskeisiä tavoitteita. Asiakaspalautteita kerätään ja seurataan säännöllisesti, ja NPS-tavoite on 80 tai enemmän. Avointen palautteiden kehitysehdotukset käsitellään, ja niiden perusteella tehdään tarvittavat jatkotoimenpiteet.

Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut:

Palvelujärjestelmien toimivuutta parannetaan ja digitaalisia palveluita otetaan käyttöön. Erikoissairaanhoidon hoitotakuun toteutumista seurataan säännöllisesti.

Hyvinvoivat työntekijät:

Työntekijäkokemusta ja turvallisuuden tunnetta parannetaan. eNPS-tulokset käsitellään ja kehittämis-kohteet sovitaan yhdessä henkilöstön kanssa. Työturvallisuusilmoitukset käsitellään ohjeistuksen mukaisesti ja kehityskeskustelut käydään säännöllisesti.

Yhdessä yhteentoimiva hyvinvointialue:

Tieto- ja tiedolla johtaminen vahvistuu, ja taloudellisten haasteiden hallintaan kiinnitetään huomiota. Opiskelijaohjaus onnistuu ja palautteet ovat erinomaisia.

Lastentautien vastuualueella palveluiden laadun edellytyksistä on tässä kuvattuna AVEKKI toimintatapamallin koulutus, lasten/nuorten ja vanhempien tekemät vaaratilanneilmoitukset, turvallisuuspoikkeamat ja palautteiden sekä turvallisuuspoikkeamien käsittely.

AVEKKI-toimintatapamallin koulutus

Vastuualueella on käytössä lasten sisätauti- ja valvontayksikössä sekä lasten päivystyksessä AVEKKI-toimintatapamalli aggressio- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn ja hallintaan. AVEKKI tulee sanoista Aggressio, Vuorovaikutus, Ennaltaehkäisy/ennakointi, Koulutus, Kehittäminen ja Integraatio. Teemoja koulutusten alkuvaiheesta ylläpitovaiheeseen ovat ammatillinen lapsen kohtaaminen, varhainen ennaltaehkäisy sekä yhtenäisen toimintatapamallin sisäistäminen haasteellisiin tilanteisiin. Koulutus koostuu sekä teoriasta että käytännön harjoitteista.

Lasten/nuorten ja vanhempien tekemät vaaratilanneilmoitukset

Potilaana oleva lapsi tai nuori sekä hänen vanhempansa voivat tehdä hoidon aikana sattuneesta vaaratilanteesta (läheltä piti -tilanne tai haittatapahtuma) ilmoituksen verkkolomakkeella tai jokaisesta Taysin yksiköstä saatavalla paperilomakkeella (HaiPro-järjestelmän potilaan/omaisen vaaratilanneilmoitus). Tapahtumayksikön potilasturvallisuusilmoituksen käsittelijä kirjaa paperilomakkeelle tehdyn ilmoituksen HaiPro-järjestelmään.

Turvallisuuspoikkeamat

Kun työntekijä havaitsee vaaratapahtuman, esim. lääkepoikkeaman, tapaturman tai katkoksen hoito- ja palveluketjussa hän tekee ilmoituksen vaaratapahtumasta HaiPro-järjestelmän (asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavien vaaratapahtumien raportoinnin sähköinen työkalu) kautta. Mikäli vaaratapahtuma koskee potilaana olevaa lasta/nuorta, asiasta kerrotaan hänelle sekä hänen huoltajalleen. Tapahtuman kuvauksen lisäksi ilmoituksessa kiinnitetään huomiota tapahtumahetken olosuhteisiin, tapahtuman syntyyn vaikuttaviin tekijöihin sekä miten tapahtuman toistuminen voitaisiin estää. Jokainen työntekijä voi tehdä HaiPro-ilmoituksen havaitsemastaan potilasturvallisuutta vaarantavasta tapahtumasta (vaaratapahtuma tai läheltä piti-tilanne) intranetissä olevan linkin kautta. Ilmoittaminen perustuu luottamukselliseen ja syytteleättömään vaaratapahtumien ilmoittamiseen ja käsittelyyn.

Ilmoitusten käsittelijöinä toimivat yksiköiden lähiesihenkilöt (osastonhoitajat ja yksikön vastuulääkäri), joiden tulee viipymättä käsitellä ilmoitetut tapahtumat työnjakonsa mukaisesti. Ilmoituksen käsittelijä päättää, vaatiiko havainto lisätietoja. Ilmoituksen käsittelijä päättää tietojen perusteella asianmukaisista korjaavista toimenpiteistä, määrittelee kullekin toimelle vastuuhenkilön ja kirjaa tiedot järjestelmään. Mikäli tapahtuma ei edellytä toimenpiteitä, käsittelijä kirjaa perustelut järjestelmään. Tarvittaessa ilmoituksen käsittelijä voi siirtää tapahtuman seuraavalle vastuutasolle käsiteltäväksi. Seuraava vastuutaso määräytyy asian laajuuden ja vakavuuden perusteella (vastuualuejohtaja/ylihoitaja, toimialuejohtaja, sairaalapalveluiden johto). Omavalvonnan tukena yksiköissä voidaan hyödyntää HaiPro-järjestelmästä saatavia raportteja. Turvallisuuspoikkeamien perusteella määriteltyjen toimenpiteiden seurantavastuu on aina yksiköiden lähiesihenkilöllä. Raportoinnin vastuuhenkilöt ottavat toimintayksiköiden turvallisuuspoikkeamaraportit kuukausittain HaiPro-järjestelmästä.

Palautteiden ja turvallisuuspoikkeamien käsittely:

Toimintayksiköissä lähiesihenkilöiden toimesta työnjakonsa mukaisesti kuukausittain.

- Vastuualueiden ohjaus-/johtoryhmät käsittelevät raportit palautteista ja turvallisuuspoikkeamista vähintään neljä kertaa vuodessa, paitsi potilaiden ja omaisten tekemät vaaratilanneilmoitukset välittömästi.
- Toimialuetasolla toimialuejohtajien nimeämät vastuuhenkilöt esittelevät toimialueensa koosteraportit vähintään puolivuositain, poikkeuksena vakavat vaaratapahtumat, jotka käsitellään välittömästi.
- Sairaalapalveluiden johtoryhmässä turvallisuus- ja kehittämispäällikön esittelemänä kaksi kertaa vuodessa.
- Ylihoitajakokouksissa hoitotyön näkökulmasta hoitotyön johtajan nimeämän vastuuhenkilön toimesta vähintään kaksi kertaa vuodessa.
- Sairaanhoidopiirin ja toimialueiden johdon säännöllisissä tapaamisissa lääketurvallisuuden näkökulmasta lääkehoitotyöryhmän puheenjohtajan toimesta vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Vakavien vaaratapahtumien tutkintaraportit julkaistaan Pirhan sisäisille sivuille (intranet) Potilasturvallisuus-valikon kautta löydettäväksi siten, että niistä on löydettävissä itse vaaratapahtumasta tehdyt johtopäätökset ja korjaavat toimenpiteet. Tunnistetiedot häivytetään tietosuojan toteuttamiseksi.

3.2 Vastuu palvelujen laadusta

Vastuualueen johdossa toiminnan kokonaisuuden osalta vastuu on vastuualuejohtajalla. Hoitotyön kokonaisuudesta hoitohenkilöstön osalta vastuu on ylihoitajalla sekä lääketieteellinen vastuu on ylilääkäreillä oma kliininen erikoisala huomioiden. Käytännön toiminnan tasolla palvelutoiminnasta ja sen laadusta vastaavat yksiköiden vastuuparit.

Palvelutoiminnan laatua ja sen toimivuuden seurantaan varmistetaan säännöllisin tapaamisoin vastuuhenkilöiden kesken, erilaisin sopimusjärjestelyin mm. palveluntuottajien kanssa sekä erilaisten palautekanavien avulla. Ulkopuolisten palveluntuottajien kanssa tehtävät palvelusopimukset sisältävät kriteerit ja seurantamekanismit. Sopimukset valmistellaan yhdessä hankintatoimen kanssa.

3.3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet

Asiakkaille, potilaille ja läheisille viestitään selkeästi sujuvan ja turvallisen hoidon, hoivan ja palvelun kannalta tärkeät yhteiset asiat. Asiakkaat, potilaat sekä läheiset kohdataan inhimillisesti, ammattimaisesti ja luotettavasti. (Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Asiakasta ja potilasta kuullaan, ja hän saa oikeanlaisen palvelun, hoidon tai hoivan oikeaan aikaan. Asiakas ja potilas saa tarvittavat ohjeet palvelun, hoidon ja hoivan turvallisen jatkuvuuden varmistamiseksi. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Laki Potilaan asemasta ja oikeuksista määrittää hoitoon pääsyn. [Hoitotakuu](#).

Alaikäisen potilaan asema

Alaikäisen potilaan mielipide hoitotoimenpiteeseen selvitetään silloin, kun se on hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden mahdollista. Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, häntä hoidetaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos alaikäinen ei kykene päättämään hoidostaan, häntä hoidetaan yhteisymmärryksessä hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785)).

Itsemääräämisoikeus

Itsemääräämisoikeus tarkoittaa lastentautien vastuualueella lapsen/nuoren oikeutta yhdenvertaisuuteen, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Kyseessä on meille jokaiselle kuuluva perusoikeus, joka muodostuu oikeudesta henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Siihen liittyvät läheisesti oikeudet yksityisyyteen ja yksityiselämän suojaan. Henkilökohtainen vapaus suojaa henkilön fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Henkilökunnan tehtävänä on kunnioittaa ja vahvistaa lapsen ja nuoren (sekä hänen perheensä) itsemääräämisoikeutta ja tukea hänen osallistumistaan palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Itsemääräämisoikeuden rajoittaminen

Lapsen/nuoren hoito ja huolenpito perustuvat ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen ja yhteisymmärrykseen. Hoitoa toteutetaan lähtökohtaisesti rajoittamatta hänen itsemääräämisoikeuttaan ja rajoitustoimenpiteille on aina oltava laissa säädetty peruste. Itsemääräämisoikeutta rajoittavista toimenpiteistä tehdään asianmukaiset kirjalliset päätökset palvelukohtaisen lainsäädännön mukaisesti voimassa

olevaa ohjeistusta noudattaen. Mahdolliset rajoitustoimenpiteet toteutetaan lievimmän rajoittamisen periaatteen mukaisesti ja turvallisesti henkilön ihmisarvoa kunnioittaen. Rajoitustoimenpiteet lakkaute-
taan välittömästi, kun niiden käyttö ei ole enää tarpeen asiakkaan itsensä tai muiden turvaamiseksi.

Jos alaikäinen lapsi/nuori vaarantaa henkensä ja terveytensä kieltäytymällä hoidosta, ei mahdollisesti kykene arvioimaan hoitoa koskevien päätöstensä seurauksia ja kantamaan niistä vastuuta. Tällai-
sessa tilanteessa lapsen/nuoren somaattinen vaaratilanne voidaan hoitaa ilman mielenterveyslain mu-
kaista tahdosta riippumattoman hoidon menettelyä yhteisymmärryksessä vanhempien tai huoltajien
kanssa, jos he ovat ennen tilannettakin aktiivisesti osallistuneet nuoren hoidon päätöksiin. Fyysiseen
rajoittamiseen voidaan ryhtyä vasta sitten, kun muut hoidolliset toimenpiteet eivät ole riittäviä poti-
laan/asiakkaan sekä muiden turvallisuuden varmistamiseksi. Ennen rajoittamistoimien käyttöä on tark-
kaan harkittava, täytyvätkö tilanteessa rikoslain mukaiset hätävarjeluun tai pakkotilaan liittyvät perus-
teet, ja onko fyysinen rajoittaminen välttämätöntä suunnitellun välttämättömän lääketieteellisen hoidon
mahdollistamiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen rajoittamiseksi tai lapsen/nuoren oman tai muiden
henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Lääkäri tekee rajoittamistoimien käytöstä määräyksen, ja muut tarvittavat merkinnät potilasasiakirjoi-
hin. Lääkärin tulee kirjata määräykseen fyysisen rajoittamisen syy ja sen perustelut. Fyysinen rajoittami-
nen saa kestää vain niin kauan kuin se on välttämätöntä eikä rajoittamistoimilla saa korvata puuttuvaa
henkilökuntaa. Fyysisten rajoittamistoimien käyttö ei saa muodostua tavaksi hoitoyksiköissä, eikä niitä
saa käyttää ennakoivasti. Rajoittamistilanteisiin tulee varautua, ja rajoitustoimiin tyypillisesti johtavia
tilanteita tai olosuhteita tulee pyrkiä ennaltaehkäisemään muun muassa henkilöstön koulutuksen ja
tilaratkaisujen avulla.

Rajoittamistilanteiden tulee nojata potilaslain, terveydenhuollon ammattihenkilölain, mielenterveyslain
tai sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisiin hyvää hoitoa koskeviin
periaatteisiin. Liikkumisen rajoittaminen on hoitopäätös, josta on keskusteltava tarvittaessa henkilön
itsensä kanssa ja selvitettävä rajoittamistoimien tarkoitus, ja hänen kantansa niiden käyttöön. Näke-
mys on kirjattava potilasasiakirjoihin osaksi hoitosuunnitelmaa.

Kun hoitoa ei voida toteuttaa yhteisymmärryksessä vanhempien/huoltajien kanssa

On mahdollista, että alaikäisen potilaan vanhemmat osallistuvat sairauden kieltämiseen ja haluavat
päättää lapsensa/nuorensa somaattisen hoidon, vaikka tämä hoitavan lääkärin arvion mukaan edel-
leen tarvitsee välitöntä somaattista erikoissairaanhoitoa. Potilaslain (1992/785) 9§:llä alaikäisen
potilaan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei ole oikeutta kieltää potilaan henkeä tai terveyttä

uhkaavan vaaran torjumiseksi annettavaa tarpeellista hoitoa. Tällaisessa tilanteessa on tehtävä lastensuojeluilmoitus.

Jos lapsen/nuoren psyykinen tilanne on niin vakava, että mielenterveyslain mukaiseen tarkkailuun lähettämisen kriteerit täyttyvät, mutta somaattinen vaaratilanne estää psykiatriselle osastolle lähettämisen, somaattisen vaaratilanteen hoito voidaan turvata Rikoslain 4 luvun 5§ nojalla. Lapsen/nuoren hoidon turvaamiseksi voidaan käyttää pakkotilaa, jossa sairauden aiheuttama hengenvaara velvoittaa hoitamaan potilasta vastustuksesta huolimatta. Pakkotilan käyttö on **viimesijainen** toimenpide, jos henkeä uhkaavan tilan hoitoa ei muuten voida turvata. Sairauskertomukseen kirjataan, että" kyseessä on vakavan mielenterveyden häiriön aiheuttaman hengenvaaratilanteen hoidosta kieltäytymisen aiheuttama pakkotila". Sairauskertomuksesta tule ilmetä, millä tavoin lääkäri on punninnut oikeudellisesti suojattujen etujen ristiriitaa ja valinnut tärkeämmän edun. Somaattisen vaaratilanteen väistyttyä nuori voidaan lähettää MI-menettelyllä nuorisopsykiatrian osastolle, jos tarkkailulähetteen kriteerit edelleen täyttyvät.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Sosiaalityön konsultaatio

Lainsäädännöllä turvataan potilaana olevan lapsen/nuoren oikeutta määrätä itsestään ja elämästään. Pirkanmaan hyvinvointialueella fyysisen rajoittamisen ohjeet tulee olla laadittu palvelulinjoittain yksikökohtaisesti ja sisältyä yksiköiden omavalvontasuunnitelmaan.

Itsemääräämisoikeutta säätelee useat eri lait ja asetukset:

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja

Sosiaalihuoltolaki

Lastensuojelulaki

Mielenterveyslaki

Suomen perustuslaki

Yhdenvertaisuuslaki

Rikoslaki

Hoitotakuu: Hoitoon pääsy (hoitotakuu) - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)

Fyysinen rajoittaminen Pirkanmaan hyvinvointialueella, ohjekirje

Lapsen ja nuoren kohtelu hoidon aikana

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävänä on kunnioittaa ja vahvistaa lapsen ja nuoren (sekä vanhempien/huoltajan, perheen) itsemääräämisoikeutta sekä kohdella heitä hyvin ja yhdenvertaisesti. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla elämäntilanteesta riippumatta mahdollisuus

kasvuun ja kehitykseen sekä oikeus hyvään ja arvokkaaseen elämään. Lapselle ja nuorelle annetaan tietoa palveluista sekä häntä koskettavista asioista ymmärrettävällä ja ikätasoaan vastaavalla tavalla sekä tuetaan ja rohkaistaan osallisuuteen ja osallistumaan palvelujensa suunnitteluun, päätöksentekoon ja toteuttamiseen kykyjensä ja ikätasonsa mukaisesti yhdessä huoltajan kanssa. Häntä koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon lapsen ja nuoren etu. Lasta ja nuorta suojellaan kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Osallisuus ja asiakaspalaute

Lapsen/nuoren ja hänen vanhempansa/huoltajansa osallisuuden vahvistaminen lisää hyvinvointia ja antaa mahdollisuuden kehittää palvelujamme käyttäjälähtöisiksi. Toiminnassa osallisuutta mahdollistetaan mahdollisuudella antaa asiakaspalautetta saadusta hoidosta niin suullisesti henkilökunnalle kuin eri palautekanavien kautta (sähköinen palautelomake, hoitotyön sensitiiviset mittarit lapsille ja nuorille sekä vanhemmille, Lasten palautelomake). Vastuualueella toimii erillisinä raateina sekä vanhemmille että lapsille/nuorille suunnatut raadit, joissa kerätään tietoa tarjoamistamme palveluista ja niihin liittyvistä kehitysehdotuksista. Saatuja palautteita hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Palautteista tehdään erillisiä raportteja, joita käsitellään toimialueen johtoryhmässä säännöllisesti.

Potilas- ja sosiaaliasiavastaavan tehtävät ja yhteystiedot:

Potilasasiavastaava on potilaiden apuna, kun he kaipaavat neuvoja tai tietoa oikeuksistaan potilaana. Vastaavasti sosiaaliasiavastaava tarjoaa sosiaalipalvelujen asiakkaille neuvoja ja tietoja. Jos potilas tai asiakas tai hänen läheisensä on tyytymätön hoidon tai palvelujen laatuun tai kohteluun, asiaa voi selvittää yhdessä potilasasiavastaavan tai sosiaaliasiavastaavan kanssa. Molemmat tehtävät ovat neuvoa-antavia. Potilas- tai sosiaaliasiavastaava ei voi muuttaa päätöksiä eikä toimi oikeusavustajana. Palvelut ovat maksuttomia.

Potilasasiavastaava:

Ma-to klo 9–11, p. 040 190 9346

Suomi.fi-palvelussa: Valitse viestit -palvelussa vastaanottajaksi valitaan Pirhan potilasasiavastaava

Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere

Potilasasiavastaava@pirha.fi

Sosiaaliasiavastaava:

Ma-to klo 9–11, p. 040 504 5249

Suomi.fi-palvelussa: Valitse viestit -palvelussa vastaanottajaksi valitaan Pirhan sosiaaliasiavastaava

Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere

Sosiaaliasiavastaava@pirha.fi

3.4 Muistutusten käsittely

Palveluun tai kohteluun tyytymättömällä lapsella/nuorella on oikeus tehdä muistutus. Muistutus toimitetaan yksikön vastuuhenkilölle. Muistutuksen voi tehdä lapsen/nuoren lisäksi hänen vanhempansa, muu läheinen tai laillinen edustaja. Muun kuin asianomaisen tehdyn muistutuksen kohdalla on pääsääntöisesti selvitettävä, antaako lapsi/nuori (ikätao huomioiden) hyväksyntänsä muistutukseen vastaamiseen. Toimintayksikön pitää tiedottaa lapselle/nuorelle sekä hänen vanhemmilleen/ huoltajalleen oikeudesta tehdä muistutus ja järjestää muistutuksen tekeminen mahdollisimman vaivattomaksi. Muistutus pitää tehdä pääsääntöisesti kirjallisesti, mutta erityisestä syystä sen voi tehdä myös suullisesti.

Toimintayksikön vastuuhenkilön tulee huolehtia, että muistutus käsitellään asianmukaisesti ja ilman viivytyksiä. Muistutus kirjataan saapuneeksi asianhallintajärjestelmä Pirreen ja asiaa aletaan välittömästi selvittää. Muistutukseen tulee antaa kirjallinen ja perusteltu vastaus tiedonsaantioikeus huomioiden kohtuullisessa ajassa, yleensä yhdessä kuukaudessa. Laajempaa selvittelyä tai useampaa palvelulinjaa koskevissa muistutuksissa vastaus voidaan antaa enintään kahden kuukauden kuluessa. Vastaus lähetetään lapselle/nuorelle ja hänen vanhemmilleen tai huoltajalleen, jota muistutus koskee, jollei ole erityistä syytä muutoin toimia. Jos muistutuksen käsittelyn aikana havaitaan, että toimintayksikön tai ammattihenkilön toiminnassa on potilasturvallisuutta vaarantavia seikkoja tai toimintakäytäntöjä, pitää asiaan puuttua heti omavalvonnan keinoin ja korjata toimintaa tarvittavilta osin.

Toimialuejohtaja vastaanottaa muistutuksen saatekirjeineen ja vastuuttaa muut tahot, joiden vastaus muistutukseen tarvitaan. Lastentautien vastuualueella muistutukseen pyydetään vastineet yksikön vastuuesihenkilöiltä ja tarvittaessa he täydentävät vastinettaan yhteisesti lisää. Muistutukseen vastineet kerätään toimistosiihteerin avustuksella ja niistä laatii selvityksen lääketieteellisen hoidon osalta ylilääkäri ja vastuualueen vastauksen laatii vastuualuejohtaja. Toimistosiihteerii lähettää vastineet potilaille/läheisille ja kuittaa asiakirjat lähetetyiksi.

Muistutuksessa esiin nousseista epäkohdista tai kehittämiskohteista tehdään vaadittavat kehittämistoimet ja tarvittaessa korjataan omaa toimintaa yksikössä. Laajemman kehittämistarpeen osalta sen eteenpäin viemisestä vastaavat omalta osaltaan ylilääkärit, ylihoitaja ja vastuualuejohtaja.

Jokaisessa vastuualueen yksikössä muistutuksen käsittelee yksikön lähiesihenkilöt osastonhoitaja ja yksikön ylilääkäri.

3.5 Henkilöstö

Lastentautien vastuualueella työskentelee 244 vakituisessa työsuhteessa olevaa sairaanhoitajaa, 11 asiantuntijahoitajaa sekä yksi hoitotyön kliininen asiantuntija. Osa sairaanhoitajista työskentelee vastuualueen omassa sisäisten sijaisten osajapoolissa. Esihenkilöitä lastentautien vastuualueella on seitsemän osastonhoitajaa ja 7 apulaisosastonhoitajaa. Lisäksi vastuualueella on 25 osastonsiihteerii ja kuusi välinehuoltajaa. Lääkäreitä vastuualueella on 73. Erityistyöntekijöiden työpanosta ostetaan

toiselta toimialueelta (KUPS). Erityistyöntekijöitä on kolme psykologia, kolme puheterapeuttia, kolme kuntoutusohjaajaa, kolme ravitsemusterapeuttia, kaksi sosiaalityöntekijää sekä yhdeksän fysioterapeuttia ja neljä toimintaterapeuttia.

Lastentautien vastuualueella on Lasten- ja nuorten toiminnan yksikkö, jossa työskentelee yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja neljä seurakunnan lastenohjaajaa. Tällä hetkellä meillä on myös kaksi Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen opettajaa määräaikaisessa työsuhteessa vuoden 2024 loppuun.

Vakituisen henkilöstön lisäksi vastuualueella työskentelee joukko määräaikaisia sijaisia eripituisissa työsuhteissa paikkaan sekä lakisääteisiä että harkinnanvaraisia poissaoloja. Henkilöstön äkillisten poissaolojen sijaistamisen tarve arvioidaan suhteessa yksikön toimintaan ja myös laajemmin vastuualueen toimintaan ja henkilöstöresursseihin. Sijaista edellyttävä poissaolo hoidetaan ensisijaisesti oman henkilökunnan turvin sisäisin järjestelyin ennen ulkopuolisen sijaisen palkkaamista. Lastentautien vastuualueella on käytössä erittäin toimiva oma sisäisten sijaisten pooli, jossa on 8 kiertävää sisäistä sijaista. Vuokratyövoimaa ei hoitohenkilöstön osalta käytetä. Lastentautien vastuualueella työskentelee tilapäisesti eripituisissa määräaikaisissa sijaisuuksissa (vuosilomat ja äkilliset poissaolot) lailistetun sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä myös opiskelijoita. Opiskelijoiden sijaistehtävissä toimiminen toteutetaan annettujen ohjekirjeiden mukaisesti.

Pirkanmaan hyvinvointialueen esihenkilöt tarkistavat työntekijöiden ammattioikeuden ennen työsuhteen alkamista. Lisäksi jokaisen lastentautien vastuualueelle työsuhteeseen tulevan tulee esittää esihenkilölle työsuhteen alkaessa rikostaustaote sekä vaadittava rokotesuoja. Nämä merkitään palvelusuhdeilmoitukseen.

Osaamisen varmistaminen

Osaamisen johtaminen on kiinteä osa strategiaa ja yksi keskeisiä esihenkilötyön osa-alueita. Osaamisen kehittämistä ja kehittymistä arvioidaan ja seurataan yksilötasolla esihenkilön ja työntekijän kesken mm. työssä suoriutumisen kautta. Vuosittaisissa kehityskeskusteluissa arvioidaan osaamista ja osaamisen kehittymistä sekä tehdään työntekijäkohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Osaamisen johtamista ohjaa organisaation osaamisen kehittämisen painopistealueet, jotka ovat ammatillinen substanssiosaaminen, turvallisuusosaaminen (mm. asiakas- ja potilasturvallisuustaidot), asiakaslähtöinen osaaminen, digiosaaminen, johtamisosaaminen, työyhteisötaidot, uudistumiskyvykyys ja kehittämisosaaminen.

Osaamisen kehittämisen keskeisiä menetelmiä ovat mm perehtyminen, vertaiskehittäminen- ja oppiminen, jatkuva kehittäminen, työnohjaus, työkierto sekä mentorointi. Nämä kaikki ovat käytössä vastuualueellamme. Täydennyskoulutusten osalta hyödynnämme tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti organisaatiomme monipuolista sisäistä koulutusta sekä koulutusbudjetin mahdollistamissa puitteissa

myös ulkopuolista koulutustarjontaa. Perehtymisen osalta vastuualuetasoisilla ja yksikkökohtaisilla perehdytysuunnitelmilla varmistetaan osaltaan henkilöstön riittävä osaaminen.

Työntekijöiden ja työyhteisöjen osaamisen tason ja osaamistarpeiden tunnistamisessa sekä arvioinnissa hyödynnämme toiminta- ja henkilöstöraportteja, asiakaspalautteita ym. toiminnan laatua kuvaavia tietoja. Mikäli henkilöstön osaamisessa tai työskentelyn asianmukaisuudessa ilmenee epäkohtia, puututaan niihin reaaliaikaisesti ja matalalla kynnyksellä. Tätä tukee avoimen organisaatiokulttuurin vahvistaminen organisaatiomme periaatteiden mukaisesti.

Vastuualueella olevat opiskelijat

Lastentautien vastuualueen yksiköissä harjoittelee useita kymmeniä opiskelijoita ympäri vuoden. Toimimme lääketieteen opiskelijoille opetussairaalana ja heidän osallistumisensa potilashoitoon on kiinteä osa toimintaan. Opetuspoliklinikka on osa yliopiston ylläpitämää opetuskokonaisuutta. Erikoistuvan vaiheen lääkärit pätevoityvät sairaalatyössä työskennellessään lastentautien vastuualueella sekä suorittamalla yliopiston edellyttämät erikoistumiseen vaadittavat opintokokonaisuudet. Heidän erikoistumisopintonsa etenevät oman aikataulun mukaisesti. Harjoittelut ovat tavoitteellista ja ohjattua käytännön työhön osallistumista, jossa opetellaan erilaisia työelämässä tarvittavia taitoja. Meillä on käytössä opiskelijaohjauksessa sekä yksilöohjaus, mutta myös pari- ja moduuliohjaus. Opiskelijoiden harjoittelu tapahtuu aina ammattihenkilön ohjauksessa yksikön toiminnan sallimissa rajoissa. Osaamisen kehittymistä tavoitteiden mukaisesti seurataan säännönmukaisilla ohjauskeskusteluilla ja yhteistyössä opiskelijoita ohjaavien opettajien kanssa. Henkilökuntamme on sitoutunut opetustoimintaan ja ohjausosaaminen varmistetaan mm organisaatiomme tarjoamalla täydennyskoulutuksella sekä ohjaajien keskinäisellä verkostoitumisella.

3.6 Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta

Vastuualueen toimintayksiköissä on monipuolinen ja yksikön tarpeita vastaava henkilöstö. Henkilömitoitusta suunniteltaessa ja arvioitaessa, otetaan huomioon lapsen ja nuoren ikätaso, toimintakyky ja avun tarve, palvelurakenne, palveluiden tuottaminen ja saatavuus sekä henkilöstöön ja työn organisointiin liittyvät tekijät.

Terveystieteiden ammattien harjoittamisen vaatimukset on säädetty terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994). Terveystieteiden ammattien toimiminen edellyttää koulutuksen ja Valviran laillistuksen tai rekisteröinnin lisäksi riittäviä ammattitaito- ja -tietoja, sekä sitä, että henkilö kykenee terveydentilansa ja toimintakykynsä puolesta toimimaan ammatissaan.

Henkilöstön määrä jakaantuu eri henkilöstöryhmien osalta tarvittavan resurssoinnin mukaisesti. Lääkäreiden määrään vaikuttaa käytettävissä oleva vastuualueen virkojen määrä sekä palkkabudjetti. Lääkäriyön osalta useiden erikoisalojen sekä suppeiden erikoisalojen haastaa monella tavoin toiminnan resursointia, sen johdosta suunnittelua tehdään vuosittain pidemmällä ajanjaksolla (syksy, kevät,

kesä), jolloin toiminnan suunnittelu on vakaampaa. Päivittäiseen toimintaan tulevat resurssimuutokset pyritään ennakoimaan ja tehdään tarvittavia resurssimuutoksia.

Henkilöstömitoitusta ja resursointia koskevat vaatimukset tulevat erityislainsäädännöstä. Henkilöstön riittävyyden osalta tärkeää on päivittäisjohtaminen ja resurssisuunnittelu. Vastuualueen yksiköissä, lasten ja nuorten erikoissairaanhoidossa, esihenkilö vastaa siitä, että päivittäistoiminnassa (työvuorossa) on riittävä määrä hoitohenkilöstöä ja henkilöstö jakautuu oikealla tavalla osaaminen huomioiden. Tarvittava määrä ja osaamisen jakautuminen riippuvat yksikön luonteesta (päivystysyksikkö, poliklinikka, päiväosasto), lapsen ja nuoren sekä heidän perheensä avun tarpeesta, potilaiden määrästä yksikössä ja toimintaympäristöstä.

Yksiköiden esihenkilöt toimivat tiiviissä yhteistyössä vastuualueen muiden yksiköiden esihenkilöiden kanssa. Tarvittaessa yksikön hoitajavahvuutta on mahdollista lisätä mm hyödyntämällä vastuualueen yhteistä sisäisten sijaisten resurssia, vastuualueella noudatetaan Pirhan ohjeistusta henkilöstövuokrauksen käytöstä (Ohje henkilöstövuokrauksen käyttöön 10.4.2024).

Pitkän aikavälin henkilöstösuunnittelua tehdään säännöllisesti yhteistyössä vastuualueen hoitotyön johdon sekä vastuualueen esihenkilötiimin kesken.

3.7 Monialainen yhteistyö ja palvelun koordinointi

Henkilökunta varmistaa, että asiakas ja potilas on tunnistettavissa ja kaikki tarvittava palveluun, hoitoon tai hoivaan liittyvä tieto siirtyy toiseen yksikköön.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Terveystieteissä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisistä palveluista. Sen mukaan yhteisissä palveluissa, tai jos potilas muutoin tarvitsee sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluja, on sovellettava niitä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon säännöksiä, jotka parhaiten tarjoavat potilaan tuen tarpeita vastaavat palvelut ja lääketieteellisen hoidon Terveystieteiden laki edellyttää, että toiminnan laadukkuutta, turvallisuutta ja asianmukaista toteutusta sekä etenkin potilasturvallisuutta edistetään yhteistyössä sosiaalihuollon palvelujen kanssa. Potilaan asemaa ja oikeuksia koskevan lain mukaan terveyden- ja sairaanhoitoa toteutettaessa on tarvittaessa laadittava tutkimusta, hoitoa, lääkinnällistä kuntoutusta koskeva tai muu vastaava suunnitelma.

Tiedonkulku lastentautien vastuualueella varmistetaan yksiköstä toiseen käyttämällä ISBAR-raportointimenetelmää. ISBAR-raportointimenetelmä (tunnista, tilanne, tausta, nykytilanne, toimintaehdotukset) on vuorovaikutustilanteisiin laadittu tarkistuslista, joka auttaa raportoimaan asiakkaan tilanteesta olennaiset asiat ammattilaiselta toiselle. Tiedonkulku potilasraportoinnin osalta vuorovaihtojen yhteydessä

toteutetaan aamu- ja iltapäivä raportin avulla, jolloin potilaan hoidon jatkuvuus varmistua ja tarvittaessa voidaan keskustella lisää potilaan hoidollisista asioista sekä oppia erilaisista potilastapauksista.

Hoitopalaute

Hoitopalaute on lapsen/nuoren lähettäneelle taholle annettu palaute potilaan hoitoprosessin eri vaiheista ja hoidon toteutumisesta. Se voi olla loppulausunto, hoitotyön yhteenveto tai muu yhteenvetosoinen merkintä. Hoitopalaute lähetetään myös lapsen/nuoren jatkohoidosta vastaavalle terveydenhuollon toimintayksikölle. Hoitopalaute lähetetään myös lapsen/nuoren jatkohoidosta vastaavalle julkisen terveydenhuollon yksikölle, ellei potilas tai hänen huoltajansa tätä erikseen kiellä. Hoitopalaute näkyy Potilastiedon arkistossa Pirkanmaan hyvinvointialueeseen kuuluville julkisen terveydenhuollon yksiköille. Jotta hoitopalaute näkyy myös Pirkanmaan hyvinvointialueeseen kuulumattomille yksiköille, tulee Potilastiedon arkistossa olla kirjattuna luovutuslupa (aiemmin suostumus). Hoitopalauteen lähettämiseen yksityisille ja Pirkanmaan hyvinvointialueen ulkopuolisille julkisen terveydenhuollon yksiköille pyydetään toistaiseksi potilaslain mukainen potilaan erillinen suostumus.

Loppulausunto

Loppulausuntoon eli epikriisiin tulee annettua hoitoa koskevien yhteenvetojen lisäksi sisällyttää selkeät ja yksityiskohtaiset ohjeet potilaana olleen lapsen/nuoren seurannan ja jatkohoidon toteuttamiseksi. Loppulausunnossa kuvataan mahdolliset poikkeavuudet potilaan toimenpiteen jälkeisessä toipumisessa ja lapsen/nuoren tila hänen poistuessaan hoitoyksiköstä. Loppulausunto laaditaan jokaisesta osastohoitojaksosta hoitajakson päättyessä ao. erikoisalnan näkymään. Vastaavasti polikliinisestä hoitojaksosta, jonka loputtua hoito päättyy tai hoitovastuu siirtyy toiseen terveydenhuollon toimintayksikköön (Tays -sairaaloiden ulkopuoliseen terveydenhuollon toimintayksikköön), laaditaan loppulausunto, ellei tästä poikkeamiseen ole erityisiä syitä. Yhteenveto tulee myös kiireettömässä tapauksessa olla laadittuna ja tarkastettuna viiden vuorokauden kuluessa hoidon päättymisestä.

Hoitotyön yhteenveto

Hoitokertomuksen yhteenvetoon (hoitotyön yhteenveto) kootaan hoitotapahtuman (hoitojakso, varaus, käynti) keskeisimmät tiedot helposti luettavaan ja tiiviiseen muotoon, kun hoitovastuu siirtyy hoitopaikasta toiseen tai hoito päättyy (loppuarviointi) sekä tarvittaessa (väliarviointi). Lisäksi yhteenvedolle voi kirjata muita hoidon jatkuvuuden kannalta tarpeellisia tietoja, esim. esitiedot tulotilanteesta, siirto/kotiutuspäivän lääkitystietoja ja hoitoisuustietoja. Hoidon tarpeita, toimintoja ja arviointeja voidaan merkitä vietäväksi hoitotyön yhteenvedolle hoitoa suunniteltaessa sekä toteutunutta hoitoa kirjattaessa tai arviointaessa.

3.8 Toimitilat ja välineet

Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö ovat turvallisia. Palvelu, hoito ja hoiva toteutuvat turvallisesti, hyvinvointia ja terveyttä tukevasti, ja ilman pelkoa infektiosta.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Säteilyn käytön turvallisuus. Säteilyturvallisuus - Kuvantamiskeskus, verisuonitoimenpiteet ja apteekkipalvelut. Lastentaudeilla kuvantamisen yksikkö käy tarvittaessa ottamassa kuvia yksiköissä säteilyturvallisuuden huomioiden.

Lastentautien vastuualueen yksiköt sijaitsevat vuonna 2019 ja 2020 rakennetuissa uusissa tiloissa (L ja D-rakennuksissa). Tiloille on tehty tarvittavat tarkistukset niiden käyttöönoton yhteydessä. Toimitilat on suunniteltu lasten ja nuorten tarpeisiin.

Lääkinnällisten laitteiden turvallisuus

- Jokaisesta yksiköstä löytyy laitevastaavat, jotka perehdyttävät ja opastavat työntekijöitä laitteiden käyttöön
- Henkilöllä, joka käyttää lääkinnällistä laitetta, on sen turvallisen käytön vaatima koulutus ja kokemus
- Laitteessa tai sen mukana on turvallisen käytön kannalta tarpeelliset merkinnät ja käyttöohjeet
- Laitetta käytetään valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja -ohjeistuksen mukaisesti
- Laite säädetään, ylläpidetään ja huolletaan valmistajan ohjeistuksen mukaisesti ja muutoin asianmukaisesti

Laitteen valmistajalta edellytetään laitteen koulutuksen järjestäminen ennen laitteen käyttöönottoa.

3.9 Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö

Palveluissa, hoidossa ja hoivassa tarvittavat laitteet ovat turvallisia ja henkilökunta osaa käyttää niitä. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Vaatimukset lääkinnällisten laitteiden ammattimaiselle käytölle (719/2021).

- Henkilöllä, joka käyttää lääkinnällistä laitetta, on sen turvallisen käytön vaatima koulutus ja kokemus
- Laitteessa tai sen mukana on turvallisen käytön kannalta tarpeelliset merkinnät ja käyttöohjeet
- Laitetta käytetään valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja -ohjeistuksen mukaisesti
- Laite säädetään, ylläpidetään ja huolletaan valmistajan ohjeistuksen mukaisesti ja muutoin asianmukaisesti

- Ammattimaisen käyttäjän on ilmoitettava Fimeaan ja valmistajalle/valtuutetulle edustajalle tai maahantuojalle/jakelijalle vaaratilanteista, jotka ovat johtaneet tai olisivat saattaneet johtaa potilaan, käyttäjän tai muun henkilön terveyden vaarantumiseen

Lastentautien vastuualueen yksiköissä tulee olla tieto käytössään olevista, edelleen luovuttamistaan tai muutoin hallinnassa olevista sekä potilaaseen asennetuista laitteista. Jokaisella yksiköllä on laadittuna menettelytapa laitekoulutuksen toteuttamiseksi, ja osaamisen ylläpitämiseksi suhteessa palveluyksikön toimintaympäristöön ja käytettyjen laitteiden ominaisuuksiin.

Lääkintäteknikan yksikön tehtävänä on vastata lääkinnällisten laitteiden elinkaaren aikaisista tukipalveluista sisältäen laitteiden ennakoivat huollot, kunnossapidon ja laitteiden poistot sekä lääkintäteknikan asiantuntijapalvelut. Istekki Oy tuottaa lääkintäteknikan päivittäiset huolto- ja ylläpitopalvelut.

Lääkinnällisten laitteiden viankorjauksiin, huoltoihin ja tukipalveluihin liittyvissä asioissa tulee tehdä palvelupyyntö Paketin kautta laitteessa olevan tunnusnumeron avulla. Käytettäessä laitteen tunnusnumeroa pyyntö ohjautuu automaattisesti oikealle huoltoyksikölle.

Tietosuoja ja tietoturva

Tietosuoja ja tietoturva ovat osa hyvinvointialueen ja lastentautien vastuualueen yksiköiden päivittäistä toimintaa ja jokainen henkilöstön jäsen on vastuussa omalta osaltaan näiden toteutumisesta. Hyvinvointialueen tietosuoja- ja tietoturvapoliittikan mukaan johdolla on kokonaisvastuu tietosuoja- ja tietoturvatyön johtamisesta, rekisterinpidosta sekä resursoinnista. Jokainen uusi työntekijä käy pakolliset tietosuoja- ja tietoturvaasiat läpi osana perehdytystään, ja koko henkilöstön on läpäistävä pakollinen peruskoulutus kahden vuoden välein.

Tietojärjestelmät

Uusille tietojärjestelmille ja sovelluksille tehdään tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta tietoturva-arviointi aina ennen käyttöönottoa. Tietoturva-arviointi tehdään myös järjestelmän muuttuessa oleellisesti. Tietoturva-arviointi sisältää myös tietojärjestelmän käyttöön liittyvän riskiarvion. Tietojärjestelmille tehdään riskiarviointi kolmen vuoden välein tai kun järjestelmä oleellisesti muuttuu.

Tietoturvasuunnitelma

Hyvinvointialueen on sosiaali- ja terveystieteiden järjestäjänä laatinut tietosuojaa, tietoturvaa ja tietojärjestelmien turvallista käyttöä koskevan tietoturvasuunnitelman. Mikäli työtehtävissä tarvitaan tietoturvasuunnitelmaa, sen voi pyytää luettavaksesi [tietosuojavastaavalta](#) tai [tietoturvavastaavalta](#). Tietoturvasuunnitelma ei ole julkinen asiakirja.

Lastentautien vastuualueella:

- Henkilöstöllä on käytössä Intra- sisäinen viestintäjärjestelmä, josta löytyy ohjeita ja ohjeistuksia käytössä olevista laitteista ja tietojärjestelmistä, tietoturvasta ja potilashoitoon liittyvä ohjeistus.
- Laiterekisteristä löytyy kaikki yksikön laitteet.
- Perehdytys laitteisiin annetaan aina ennen käyttöönottoa.
- Ennalta tiedossa olevat vika/huoltotilanteista saadaan tieto etukäteen ja pystytään näin varautumaan tilanteeseen.

Henkilöstöhälytysjärjestelmä ja sen toiminta

Vastuualueella on käytössä Tunstall- henkilöstöhälytysjärjestelmä. Mobiililaitteisiin on asennettu kyseinen järjestelmä Swan Mobile- sovellus, joka vastaanottaa tehtyjä hälytyksiä. Järjestelmään kuuluvat lisäksi hälytysnapit ja käytävänäytöt. Istekki huolehtii järjestelmän säännöllisestä huolehtimisesta yhteistyössä järjestäjän toimittajan kanssa. Henkilökunnan vastuulla on toimittaa huoltoa vaativat laitteet Istekille. Kaikilla potilastyötä tekevilla työntekijöillä on käytössä työvuorossaan Tunstall -hälytysnapit.

3.10 Lääkehoitosuunnitelma

Asiakkaan ja potilaan lääkitystiedot ovat ajan tasalla, lääkitys toteutuu suunnitellusti ja on vaikuttavaa. (Pirkan turvallisuuslupaus)

Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan yhteiset linjaukset lääkehoidon toteuttamisen käytäntöihin sekä palvelulinjoilla toteutettavan lääkehoidon erityispiirteet. Palvelulinjojen lääkehoitosuunnitelmissa kuvataan palvelulinjan toimi- ja vastuualueilla toteutettava lääkehoito ja yhteiset toimintakäytännöt lääkitysturvallisuuden varmistamiseksi. Jokaisessa lääkehoitoa toteuttavassa yksikössä tulee lisäksi olla oma tarkentava, yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma.

Yksiköiden lääkehoitosuunnitelmien laatimisessa suositellaan hyödynnettävän Turvallinen lääkehoito -oppaan mukaista Pirkanmaan hyvinvointialueen mallipohjaa. Yksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman tulee olla yksityiskohtainen, jolloin se toimii lääkehoidon toteuttamisen toimintakäsikirjana ja apuna perehdytyksessä. Yksikön esihenkilö vastaa yksikön lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Prosessissa tulee olla mukana kaikkien yksikössä lääkehoitoa toteuttavien ammattiryhmien edustaja sekä yksikön lääkehoidosta vastaavan lääkärin edustus. Myös osastofarmaseutin tai sairaala-apteekin asiantuntemusta on syytä hyödyntää. Yksikön lääkehoitosuunnitelman hyväksyy yksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri. Lääkehoitosuunnitelmien tulee olla ajan tasalla. Suunnitelmat tarkastetaan ja päivitetään vuosittain.

Niissä palveluissa, joissa on useita samoin periaattein toimivia yksiköitä, voidaan laatia lisäksi palveluita koskeva yhteinen lääkehoitosuunnitelma tai sen pohja, jossa kuvataan ne periaatteet ja toimintatavat, jotka ovat yhteisiä kaikille yksiköille. Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma sekä

jatkossa palvelulinjatasoiset lääkehoitosuunnitelmat löytyvät lääkitysturvallisuussivustolta. Sivustolta löytyy myös muita lääkehoidon toimintaohjeita.

Lastentautien vastuualueen jokaisessa yksikössä on tehtynä lääkehoitosuunnitelma, jonka ajantasaisuudesta yksikön esihenkilö vastaa. Suunnitelma päivitetään vuosittain nimettyjen lääkehoitovastavien toimesta.

3.11 Infektioiden torjunta

Palvelu, hoito ja hoiva toteutuvat turvallisesti, hyvinvointia ja terveyttä tukevasti, ja ilman pelkoa infektiosta.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Tartuntatautilaki velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköitä torjumaan hoitoon liittyviä infektioita sekä lääkkeille erittäin vastustuskykyisiä mikrobeja. Tartuntatautilain mukaan jokaisen toimintayksikön ja sen johtajan on huolehdittava tartunnan torjunnasta, potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja soittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä.

Lastentautien vastuualueen henkilöstölle on tehty hygieniayksikön toimesta infektio-ohjeet ja tiedotteet, jotka löytyvät Intrasta. Henkilöstöä veloitetaan noudattamaan hygieniä ohjeita. Yksiköistä löytyy nimetyt hygieniayhdyshenkilöt, jotka suunnittelevat ja toteuttavat yksikön hygieniakäytäntöjä yhdessä esihenkilön ja työntekijöiden kanssa. Hygieniayhdyshenkilöt pitävät tietotaitoansa yllä osallistumalla alueellisiin ja valtakunnallisiin koulutuksiin sekä hygieniayhdyshenkilötapaamisiin. Vastuualueelle nimetty hygieniahoitaja infektioryöstä toimii heidän tukena. Yksikön hygieniayhdyshenkilöt tiedottavat uusista ja päivitetystä ohjeista yksikössä sekä pitävät aiheesta tarvittaessa osastotunteja. He ohjaavat ja kouluttavat henkilökuntaa seuraavissa asioissa: infektioiden torjuntaohjeista, tavanomaisista varoimista ja muista varoimikäytännöstä, aseptiikasta toimenpiteissä, hoitoon liittyvistä infektioista ja näyttävät infektioiden torjuntaan liittyviä videoita. Hygieniayhdyshenkilöt huolehtivat myös uuden työntekijän ja opiskelijan perehdytyksestä yksikön hygieniakäytäntöihin (uuden työntekijän perehdytyskaavake ja varoimihuoneiden siivousta koskevat ohjeet).

Yksiköissä hygieniayhdyshenkilöt seuraavat hygieniäohjeiden ja infektioiden torjuntaa:

- Toteuttamalla käsihygieniaseurantaa eHuuhteen tai muun vastaavan järjestelmän avulla.
- Käymällä osastotunnilla läpi tehtyjä havaintoja.
- Ohjaamalla oikeaoppiseen käsihygienian toteutukseen.
- Varmistamalla, että käsihuuhdetta on saatavilla helposti joka tilanteessa.
- Seuraamalla hoitoon liittyviä infektioita ja tekevät SAI-ilmoituksia.
- Perehtymällä käytössä oleviin desinfiointiaineisiin hankintakauden vaihtuessa ja jakamalla tietoa uusista käytössä olevista desinfiointiaineista.

- Osallistamalla yksikön hoitovälineiden hankintaan ja nostamalla esiin hygieniaan liittyvät näkökulmat esimerkiksi välineen puhdistettavuus.
- Seuraamalla moniresistenttien mikrobikantajien kantajuutta:
  - arvioimalla riskitiedon poistamisen mahdollisuus ja ole tarvittaessa yhteydessä hygieniahoitajaan
  - tarkistamalla, onko MRSA-näytteet otettu ohjeen mukaan
  - tarkistamalla, onko MRSA-kantajien kevennyshoidot toteutuneet
  - ohjaamalla oikeat varotoimikäytännöt esim. suojainten käyttö ja säilytys.

3.12 Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja

Kaikki palvelussa, hoidossa ja hoivassa tarvittava tieto on ajan tasalla ja käytettävissä, eikä se joudu väärin käsiin. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn (henkilön, jonka tietoja käsitellään) oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Henkilötietojen käsittelyn on aina perustuttava lakiin. Henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja tapahduttava aina tiettyä tarkoitusta varten joko asianomaisen henkilön suostumuksella tai muulla laissa säädetyllä perusteella.

Lastentautien vastuualueen henkilöstö on sitoutunut noudattamaan Pirhan tietosuoja- ja tietoturva ohjeistuksia. Henkilöstö suorittaa kahden vuoden välein tietosuoja- ja tietoturvakoulutuksen, jonka toteutumista yksikön esihenkilö seuraa puoli vuosittain. Tietosuoja- ja tietoturva kävelyt toteutetaan yksikössä kerran vuodessa toimialueen tietosuoja- ja tietoturvayhteyshenkilöiden toimesta.

Tietosuojavastaava on Katja Rajala ja hänet tavoittaa: tietosuojavastaavat@pirha.fi.

3.13 Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen

Pirkanmaan hyvinvointialueella vahvistetaan asiakaslähtöisyyttä ja osallistumista eri toimenpiteiden avulla.

Käytössä olevia palautteen keräämisen tapoja:

- Suoraa palautetta voi antaa sähköisesti, pirha.fi/palaute - sivuston kautta
- Kirjallisesti, palautekortilla
- Kokemusasiantuntijoiden haastattelu
- Palvelukokemusmittari, käytössä Tays -sairaaloissa
- NPS-asiakaskokemuskyselyt
- Kohdennetut asiakaskokemuskyselyt ja haastattelut
- Asiakasraadit
- Hoitotyösensitiiviset potilaspalautteet (Tays ja lähisairaalat), palautetietoa kerätään potilailta neljä kertaa vuodessa yhden viikon otannoilla

Lisätietoa osallisuudesta ja vaikuttamisesta on Pirhan verkkosivuilla.

Suorat palautteet käsitellään viimeistään 12 vuorokauden kuluttua niiden saapumisesta. Mikäli potilas tai hänen läheisensä on jättänyt yhteystietonsa, hänelle vastataan. Saatua asiakaskokemustietoa hyödynnetään käytännössä ja osana kaikkea päätöksentekoa sekä kehittämistä.

Lastentautien vastuualueella kerätään palautetta Pirhan käytössä olevilla potilaspalautekanavien avulla (NPS ei ole käytössä alle 18-vuotiailla). Yksiköissä kerätään hoitotyön sensitiivistä potilaspalautetta jatkuvana palautteena niin lapsilta kuin heidän vanhemmiltaan/hoitajiltaan. Lisäksi käytössä on Lasten lomake palautteen antamisessa.

Vanhemmilla, joiden lapsi/nuori on tai on ollut hoitosuhteessa lastentautien vastuualueella, on mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen vanhempainraatiin osallistumalla (erillinen hakumenettely). Sairaalassa oleville lapsille ja nuorille pidetään yksiköissä eri hoitoon liittyviä teemoja sisältäviä lastenraateja. Tarkoituksena on kerätä heidän kokemuksiaan ja mielipiteitään hoitoon liittyvistä asioista ja ottaa nämä mielipiteet huomioon toiminannon kehittämisessä.

Työntekijäkokemusta mitataan kokonaisuutena. Työntekijäkokemusta ja henkilöstön suositteluhalukkuutta mittaava Fiilismittari-kysely toteutetaan neljä kertaa vuodessa. Koko henkilöstölle toteutetaan lisäksi laajempi tutkimus joka syksy siten, että vuorovuosina hyödynnetään Työterveyslaitoksen työhyvinvointitutkimusta ja Kevan työhyvinvointikyselyä.

4 Omavalvonnan riskien hallinta

4.1 Palveluyksikön riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen

Toiminnallisten riskien hallinta tukee johtamista ja on olennainen osa toiminnan kehittämistä. Tavoitteena on tunnistaa ennakoiden toimintaan liittyvät vaarat ja altistavat tekijät sekä arvioida niiden vaikutusta, ja tukea päätöksentekoa. Menettelytapaan sisältyy vakiintuneen toiminnan sekä toiminnan muutosten riskien arviointi ja hallinta, riskien merkittävyyden arviointi ja niiden toistumisen estäminen. Toiminnallisten riskien vastuuhenkilöt ja riskien hyväksyntäkriteerit kirjataan palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmiin. (Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Henkilökunta hyödyntää näyttöön perustuvia toimintamalleja asiakkaaseen ja potilaaseen kohdistuvien riskien tunnistamiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Turvallisuuskulttuuri luo perustan organisaation riskienhallinnalle. Turvallisuuskulttuuri muodostuu toimintakulttuurin sekä johdon ja henkilöstön arvojen, asenteiden, kokemusten ja näkemysten perusteella. Tavoitteena on tiimityön vahvistaminen ja organisaation jäsenten yhteistyön tehostaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa turvallisuuskulttuuri on yksilöiden ja yhteisön yhteinen arvoihin perustuva tapa toimia aina siten, että varmistetaan asiakkaiden ja potilaiden saaman palvelun, hoivan ja hoidon turvallisuus. Jokaisen työntekijän tulee ottaa vastuu, arvioida tilanteita ja työtään asiakkaaseen ja potilaaseen kohdistuvien riskien kannalta ja kehittää toimintaa jatkuvasti turvallisemmaksi.

Lastentautien vastuualueella omavalvonta perustuu riskienhallintaan, jossa palveluun ja palveluprosesseihin liittyviä riskejä ja mahdollisia epäkohtia arvioidaan monipuolisesti potilasturvallisuuden ja potilaana olevan lapsen/nuoren saaman palvelun näkökulmasta. Potilasturvallisuutta vaarantavien riskien tunnistaminen on omavalvontasuunnitelman ja omavalvonnan toimeenpanon lähtökohta. Riskit voivat aiheutua esimerkiksi riittämättömästä henkilöstömitoituksesta, fyysisestä toimintaympäristöstä (tilat, kalusteet, laitteet), sosiaalisista tekijöistä (vuorovaikutuksen tai virikkeiden puute, toiset asiakkaat ja henkilökunta), psyykkisistä tekijöistä (kohtelu, ilmapiiri) tai toimintatavoista (esim. perusteeton asiakkaan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen, lääkehoidon toimintatavat, kirjaamisen toimintatavat). Usein riskit ovat monien virhetoimintojen summa.

Hyvä riskienhallinta edellyttää, että työyhteisössä on avoin ja turvallinen ilmapiiri, jossa sekä henkilöstö että potilaana oleva lapsi/nuori ja heidän vanhempansa/huoltajansa, uskaltavat tuoda esille laatuun ja potilasturvallisuuteen liittyviä havaintojaan. Riskienhallinnassa laatua ja potilasturvallisuutta parannetaan tunnistamalla jo ennalta ne kriittiset työvaiheet, joissa toiminnalle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutuminen on vaarassa. Riskienhallintaan kuuluu myös suunnitelmallinen toiminta

epäkohtien ja todettujen riskien poistamiseksi tai minimoimiseksi sekä toteutuneiden vaaratapahtumien kirjaaminen, analysointi, raportointi ja korjaavien toimenpiteiden toteuttaminen.

Luettelo riskienhallinnan/omavalvonnan toimeenpanon ohjeista/ohjelmista:

- Pirhan omavalvontaohjelma
- Pirhan turvallisuus- ja riskienhallintapolitiikka
- Pirhan turvallisuusohjeet
- Pirhan laatu-, asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelma
- Pirhan valmiussuunnitelma
- Pirhan tietoturvasuunnitelma
- Pirhan osallisuusohjelma
- Pirhan vastuullisuusohjelma
- Pirhan eettiset ohjeet
- Työsuojelun toimintaohjelma
- Työterveyshuollon työpaikkaselvitys
- Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma
- Perekäytössuunnitelma/ohjeet
- HaiPro -järjestelmä, jonka kautta henkilökunta ilmoittaa potilas/-asiakasturvallisuusilmoitukset, työturvallisuusilmoitukset, tietosuoja/- tietoturvailmoitukset ja jossa tehdään vuosittain yksikön vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi sekä kirjataan toimenpiteet riskien poistamiseen tai vähentämiseen.
- Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus -toimintaohje
- Pirhan lääkehoitosuunnitelma, toiminta- ja työyksikkökohtaiset lääkehoitosuunnitelmat
- Yksikön turvallisuusohjeet, pelastussuunnitelma ja poistumisturvallisuus selvitys
- Kirjaamisen käsikirja
- Laiteturvallisuus
- Infektioiden ja tartuntatautien torjunnan ohjeet ammattilaisille
- Asiakkaiden ja potilaiden omaisuuden käsittely ja säilyttäminen - toimintaohje
- Rafaela omavalvontaprosessi vuosikellon mukaan
- Rajoitustoimenpideohjeistus
- Henkilökunta hyödyntää näyttöön perustuvia toimintamalleja potilaana olevan lapsen/nuoreen kohdistuvien riskien tunnistamiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi.

Riskienhallinnan vastuut

Lastentautien vastuualueen johdon ja yksiköiden esihenkilöiden tehtävänä on huolehtia omavalvonnan ohjeistamisesta ja järjestämisestä sekä siitä, että työntekijöillä on riittävästi tietoa turvallisuusasioista. He vastaavat siitä, että toiminnan turvallisuuden varmistamiseen on osoitettu riittävästi voimavaroja. Esihenkilön vastuulla on henkilöstön riittävä perehdytys potilasturvallisuuteen kohdistuviin riskeihin, joita toiminnassa ilmenee. Esihenkilöllä on päävastuu myönteisen asenneympäristön luomisessa epäkohtien ja turvallisuuskysymysten käsittelylle.

Riskienhallinta vaatii aktiivisia toimia koko henkilökunnalta. Työntekijät osallistuvat turvallisuustason ja -riskien arviointiin, omavalvontasuunnitelman laatimiseen ja turvallisuutta parantavien toimenpiteiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Työntekijöillä on velvollisuus tuoda esiin havaitsemansa riskit ja epäkohdat. Riskienhallinnan luonteeseen kuuluu, ettei työ ole koskaan valmista. Koko yksikön henkilökunnalta vaaditaan sitoutumista, kykyä oppia virheistä sekä muutoksessa elämistä, jotta turvallisten ja laadukkaiden palveluiden tarjoaminen on mahdollista.

Pirkanmaan hyvinvointialueella riskienhallinnan käytännön toteuttamisen tukena käytetään sähköistä raportointi- ja seurantaohjelmistoa. Raportointi- ja seurantaohjelmistolla kirjataan lastentautien vastuualueella toteutettujen riskien arviointien johtopäätöksiä, suunnitellaan ja valvotaan hallintatoimenpiteiden toteuttamista sekä seurataan riskienhallinnan tilannekuvaa. Hyvinvointialueen riskienhallintaohjelmistona on Granite.

Eri ammattiryhmien asiantuntemus saadaan hyödynnetyksi ottamalla henkilökunta mukaan omavalvonnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.

4.2 Riskienhallinnan keinot ja toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely

Jokaisen työntekijän perustehtävään sisältyy periaate: havainnoi turvallisuuteen liittyviä tapahtumia, ilmoita niistä ja vaikuta turvallisuuteen osallistumalla korjaavien toimien suunnitteluun ja toteutukseen.

Vaaratapahtumat ja asiakaspalautteet käsitellään viipymättä. Esihenkilöt vastaavat, että tarvittavat korjaavat ja ehkäisevät toimet suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumien toistumisen estämiseksi, ja että toimien vaikutuksia seurataan. Vakavien vaaratapahtumien tutkintaan on menettelytapa, riittävät voimavarat ja osaaminen.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Sote-valvontalain 29 § velvoittaa hyvinvointialueen henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön ilmoittamaan viipymättä palveluyksikön

vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään *huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.*

Hyvinvointialueella on käytössä järjestelmä (HaiPro), johon työntekijä ilmoittaa asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvät vaaratapahtumat, epäkohdat tai epäkohdan uhat sekä työturvallisuuteen, toimintaympäristöön, tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät havainnot ja tapahtumat.

Palveluyksikön esihenkilöt vastaavat ilmoitusten käsittelystä, tarvittavien korjaavien ja ehkäisevien toimien suunnittelusta ja toteutuksesta tapahtumien toistumisen estämiseksi. Esihenkilö voi käyttää tapahtumien selvittämisessä palveluyksikön turvallisuusasiantuntijoita (esimerkiksi lääkevastaavat), mutta esihenkilö päättää toimenpiteistä. Esihenkilöiden tulee käsitellä tapahtumia *säännöllisesti* yhdessä henkilöstön kanssa. Esihenkilö vastaa suunnitelmien ja toteutettujen toimien kirjaamisesta ja seuraa toteutettujen toimien vaikutuksia.

Palveluyksikön tulee kuvata, miten edellä mainitut tehtävät toteutetaan, ja määritellä tavoiteajat ilmoitusten käsittelylle (aloituksesta loppuun saattamiseen) sekä yhteiselle käsittelylle henkilöstön kanssa (esimerkiksi osastokokoukset). Kuvauksen tulee sisältää, miten vakavaan tapahtumaan osallisille työntekijöille järjestetään tarvittaessa tukea (jälkipuinti, Second Victim -menettely) ja miten asiakkaalle, potilaalle tai läheisille viestitään tapahtuneesta.

Asiakkaan tai potilaan palveluun, hoivaan tai hoitoon liittyvien vakavien vaaratapahtumien tutkintaan on menettelytapa (ohje valmisteilla).

Palveluyksiköiden käyttöön on laadittu menettelytapa vaaratapahtuman perusteelliseen tarkasteluun (valmisteilla).

Lastentautien vastuualueella yksikön esihenkilö tai muu yksikössä sovittu ilmoitusten käsittelijä käsittelee laatupoikkeamat, vaaratapahtumailmoitukset ja epäkohtailmoitukset tapahtuneen luonteen mukaisesti, joko työyhteisössä tai niiden henkilöiden kanssa, joita asia koskee. Yhteisen keskustelun tavoitteena on selvittää tapahtuneeseen johtaneet syyt, oppia tapahtuneesta tulevaisuutta ajatellen ja sopia välittömistä ja välillisistä toimista, joilla pyritään ennaltaehkäisemään vastaavat tilanteet tulevaisuudessa.

Yksikön ilmoituksen käsittelijä kirjaa HaiPro-järjestelmässä tehtyihin ilmoituksiin korjaavat toimenpiteet ja tarvittaessa pidemmän ajan kehittämissuunnitelman asian korjaamiseen. Henkilökunnan epäkohtailmoituksiin yksikön esihenkilö antaa kirjallisen vastineen korjaavista toimenpiteistä. Hän vie myös asioita tarvittaessa eteenpäin ylemmille esihenkilöille, johdolle ja muille asiaan liittyville tahoille.

Potilaalle tapahtuneissa vaara- ja haittatilanteiden käsittelyissä tärkeä osa on lapsen/nuoren ja hänen perheensä/huoltajansa tiedottaminen tapahtuneesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä sekä asianmukainen dokumentointi potilaskertomukseen. Jos on tapahtunut korvattavia seurauksia aiheuttanut

haittatapahtuma, yksikön esihenkilö huolehtii, että lasta/nuorta ja hänen perhettään informoidaan korvausten hakemisessa.

Yksikkötasolla seurataan potilasturvallisuusilmoitusten ja epäkohtailmoitusten kehitystä ja toistuvia aiheita/ilmiöitä. Yksikkö raportoi ja julkaisee potilasturvallisuusilmoitusten ja epäkohtailmoitusten toistuvat aiheet/ilmiöt ja niiden perusteella tehdyt korjaavat toimenpiteet omavalvontasuunnitelman seurantaraportissa.

HaiPro-järjestelmästä saatavia koonteja hyödynnetään yksikön, vastualueen ja organisaation turvallisuuden ja laadun kehittämistyössä.

Muutoksista ja korjaavista toimenpiteistä tiedottaminen

Yksikön esihenkilö tiedottaa sovituista muutoksista ja korjaavista toimenpiteistä työyhteisön palaverissa, kuten osastotunneilla ja asiasta tiedotetaan koko henkilökuntaa yksikössä sovituilla tavalla esimerkiksi sähköpostin välityksellä. On jokaisen työntekijän vastuulla ottaa asiasta selvää yksikössä sovituilla tavalla.

Vastuuhenkilö huolehtii, että muutokset päivitetään asiaan liittyviin yksikön toiminta- ja perehdytysohjeisiin. Yksikkö tiedottaa yhteistyötahoja muutoksista puhelimitse, sähköpostilla tai kirjeitse, jos tieto on tarpeellinen heidän toimintansa ja yhteistyön kannalta.

Riskien, vaaratapahtumien ja epäkohtien dokumentointi

HaiPro-järjestelmä

Yksikön henkilökunta ilmoittaa havaitsemansa turvallisuutta vaarantavat tapahtumat omalle lähiesihenkilölleen välittömästi ja dokumentoi tapahtuman HaiPro-järjestelmässä, joka on henkilökunnan käytössä oleva sähköinen järjestelmä poikkeamien, vaaratapahtumien ja läheltä piti-tilanteiden dokumentointiin, käsittelyyn, seurantaan ja raportointiin. HaiPro-järjestelmässä on kolme erilaista ilmoitusta:

- Potilas/asiakasturvallisuusilmoitus: potilaana olevan lapsen/nuoren tai hänen vanhempinsa/huoltajansa turvallisuutta vaarantavat tapahtumat, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa haittaa.
- Työturvallisuusilmoitus: henkilöstön turvallisuutta vaarantavat tapahtumat, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa haittaa henkilöstölle.
- Tietosuoja-/tietoturvailmoitus: tapahtumat, joissa henkilötietojen salassapito on vaarantunut tai on havaittu ohjelmisto-, laite tai muun toiminta- tai tietoliikennehäiriön, jolla on voinut olla vaikutusta henkilötietojen salassapitoon.

Yksikön riskien arviointi

Yksiköt tekevät GRANITE-järjestelmässä yksikön vaarojen tunnistamisen ja riskien arvioinnin säännöllisesti vähintään kerran vuodessa. Riskien arvioinnissa pyritään huomioimaan yksikön tyypilliset riskitilanteet ja etsimään ennakollisesti keinoja näiden vähentämiseen. Yksikkö laatii arvioinnin sekä

tapahtuneiden vaaratilanteiden pohjalta toimenpideohjelman riskien pienentämiseksi/poistamiseksi sekä seuranta-aikataulun. Yksikkö tekee yhteistyötä työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa.

Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus

Työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavista epäkohdista.

1.1.2024 voimaan tullut laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta velvoittaa työntekijää ilmoittamaan viipymättä, jos hän havaitsee asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavan epäkohdan. Lain mukaan ilmoitus pitää tehdä, jos työntekijä huomaa tehtävissään tai saa tietoonsa asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa epäkohdan, ilmeisen epäkohdan uhan tai muun lainvastaisuuden.

Epäkohdalla tarkoitetaan esimerkiksi potilasturvallisuudessa ilmeneviä puutteita, lapsen/nuoren kaltoin kohtelua ja toimintakulttuuriin sisältyviä lapselle/nuorelle vahingollisia toimia. Kaltoin kohtelulla tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä tai lääkkeillä aiheutettua toimintaa. Toimintakulttuuriin sisältyvissä ongelmassa voi olla kyse esimerkiksi yksilön perusoikeuksien tosiasiallisesta rajoittamisesta vakiintuneena käytäntönä ilman lainsäädännössä olevien edellytysten täyttymistä. Muulla lainvastaisuudella tarkoitetaan niin palveluita ja niiden saatavuutta tai järjestämistä kuin potilaan oikeuksista annetun sääntelyn rikkomista.

Lasten vastuualueella tapahtuvat vaaratapahtumat ja epäkohdat ilmoitetaan HaiPro-järjestelmään. Tarkempi toimintaohje ja ilmoituslomake löytyvät hyvinvointialueen sisäisestä intranetistä. Yksiköissä esihenkilöt vastaavat siitä, että ilmoitusvelvollisuus ja sen menettelyohjeet ovat osa työntekijöiden perehdytystä. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena. Ilmoitus ohjautuu hyvinvointialueella tiedoksi suoraan yksikön vastuuhenkilölle, päällikölle/palvelujohtajalle sekä valvonnasta vastaaville henkilöille. Yksikön vastuuhenkilön/päällikön/palvelujohtajan on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan tai muun lainvastaisuuden korjaamiseksi. Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Vakavan vaaratapahtuman tutkinta

Lapsen/nuoren potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneen tapahtuman ripeä selvittäminen on olennainen osa yksikön ja hyvinvointialueen omavalvontaa. Vakavassa vaaratapahtumassa lapselle/nuorelle potilaana, on aiheutunut tai olisi voinut aiheutua vakavaa tai huomattavaa pysyvää haittaa, taikka hänen henkeensä tai turvallisuuteensa on kohdistunut vakava vaara. Vakava vaaratapahtuma on myös tilanne, jossa uhka on kohdistunut suureen joukkoon potilaita. Vakavaksi haitaksi katsotaan

tyypillisesti kuolemaan johtanut, henkeä uhannut, sairaalahoidon aloittamiseen tai jatkamiseen, pysyvään tai merkittävään vammaan, toimintaesteisyyteen tai toimintakyvyttömyyteen johtanut tilanne.

Vakavan vaaratapahtuman tutkinnan tavoitteena on löytää tapahtuman taustalla olevat, järjestelmän toimintaan liittyvät tekijät, puuttuvat suojausmekanismit sekä muut kehittämiskohteet. Tarkoitus on parantaa potilasturvallisuutta sekä estää vastaavanlaisten tilanteiden toistuminen. Mikäli havaitaan, että toiminnassa on sattunut useampia vaaratapahtumia, jotka viittaavat samankaltaiseen turvallisuongelmaan, voidaan käynnistää *teematutkinta*. Mikäli tapahtumasta ei käynnistetä vakavan vaaratapahtuman tutkintaa, voidaan käynnistää *vaaratapahtuman perusteellinen tarkastelu*.

Hoitoon tai palveluun liittyvän vakavan vaaratapahtuman tutkinta, toimintaohje (julkaistaan myöhemmin).

4.3 Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen

Lastentautien vastuualueella tapahtuneiden vaara- ja haittatapahtumat kootaan kahdesti vuodessa yhteen ja raportoidaan johtoryhmässä.

Riskienhallinnan seuranta on osa arkipäiväistä toimintaa riskien muuttuvan luonteen vuoksi. Sen avulla pyritään tunnistamaan ja tarpeen mukaan vaikuttamaan tulevaisuuden riskeihin niin, että ikäviä yllätyksiä ei tapahtuisi ja tapahtuessaankin näiden tilanteiden seuraukset olisivat vähintään neutraaleja, ellei jopa positiivisia. Riskienhallinnalla pyritään aina mahdollistamaan niin yksittäisen henkilön kuin koko organisaation toiminnassa onnistumista ja tavoitteiden saavuttamista. Riskien arviointien ja muiden toimenpiteiden raportointi on tärkeä osa lastentautien vastuualueen riskienhallintaa. Näin toimimalla mahdollistetaan osaltaan riskienhallinnan ajantasaisuuden seuranta, saadaan viestittyä oikeille tahoille muuttuneista tai uusista riskeistä ja voidaan varmistua esimerkiksi suunniteltujen sekä oikeille tahoille vastuutettujen hallintatoimenpiteiden toteutumisesta ajallaan. Hyvän raportoinnin avulla helpotetaan toimivaltaisen johdon tilannekuvan ylläpitämistä ja he voivat osaltaan kohdentaa riittäviä resursseja ja huomioita mahdollisiin uusiin tai muuttuneisiin riskeihin

Henkilöstön riskienhallinnan osaaminen varmistetaan seuraavilla keinoilla:

- Lastentautien vastuualueella jaetaan turvallisuuteen liittyviä uutisia ja ohjeistuksia
- Varmistetaan henkilöstön osallistuminen turvallisuuskouluutuksiin niin Pirhan järjestämiin kuin vastuualueen omiin koulutuksiin
- Hyödynnetään oma-arviointilomakkeita ja tarkistuslistoja
- Jokaiseen yksikköön on nimetty turvallisuusyhdyshenkilöt
- Lastentautien vastuualueella toimii rakennussuojelujohtaja, kemikaalivastaava ja valmiuskouluttaja

4.4 Ostopalvelut ja alihankinta

Sopimuksen kautta hankittavan palvelun laadun tulee vastata omana toimintana tuotetun palvelun laatua. Mikäli puutteita havaitaan, varmistetaan potilas- / asiakasturvallisuus ja puutteet dokumentoidaan. Viipymättä otetaan yhteyttä yksikön esihenkilöön ja käynnistetään vuoropuhelu sopimuskumppanin kanssa laatupoikkeaman korjaamiseksi.

Lastentautien vastuualueella varmistetaan riskienhallinta ostopalvelu- ja alihankintatilanteissa siten, että palveluiden valmistelussa on mukana hankintatoimesta ostopalvelupäällikkö. Hän osaltaan myös seuraa valvoo sopimusteknisestä näkökulmasta palvelun ostoa. Varsinaisen palvelusisällön kokonaisuuden ja laadunseuranta toteutuu vastuualueella. Lisäksi hankintakokonaisuudessa on mukana talouden osaaja. Palveluntuottajaa veloitetaan jo ennen sopimuksen allekirjoittamista toimittamaan vaadittavat asiakirjat ja selvityksen omavalvonnasta ja riskien hallinnasta.

4.5 Valmius- ja jatkuvuudenhallinta

Lastentautien vastuualueen valmiussuunnitelma auttaa tunnistamaan ja arvioimaan mahdollisia riskejä ja uhkia. Se luo selkeän toimintakehyksen, joka vähentää niiden toteutumisen todennäköisyyttä ja pienentää niiden vaikutuksia. Valmiussuunnitelma luo edellytykset henkilöstön, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien turvallisuuden parantamiselle. Se sisältää ohjeita evakuoinneista, hätäviestinnästä ja muista turvatoimista erilaisissa häiriötilanteissa (vesi, sähkö, lämpö ja tietoliikenne).

Suunnitelma auttaa resurssien tehokkaassa käytössä kriisitilanteessa. Se sisältää esimerkiksi ohjeet tehtävänjaosta henkilöstön kesken tai varasuunnitelmat toimitusketjun katkoksille. Hyvin laadittu ja ylläpidetty valmiussuunnitelma lisää sidosryhmien, kuten asiakkaiden, työntekijöiden, toimittajien ja sijoittajien, luottamusta organisaation kykyyn selviytyä kriiseistä. Valmiussuunnitelma on keskeinen työkalu, joka auttaa organisaatioita varautumaan ja reagoimaan nopeasti ja tehokkaasti erilaisiin häiriötilanteisiin, säilyttäen toiminnan jatkuvuuden ja minimoiden riskit. Valmiussuunnitelma toimii pohjana perehdyttämislle, säännöllisille harjoituksille ja koulutuksille, joiden avulla henkilöstö pysyy valmiina ja osaavana mahdollisia poikkeustilanteita varten.

Pirhan valmiussuunnitelma päivitetään vuoden 2024 aikana. (Linkki tähän, kun valmistuu)

5 Omavalvontasuunnitelman toimeenpano, julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

5.1 Toimeenpano

Syksylle 2024 on suunniteltu jokaiseen yksikköön Omavalvontasuunnitelman läpikäynti ja jatkossa suunnitelma käydään läpi osana Intro -perehdytysohjelmaa uusille työntekijöille. Omavalvontasuunnitelma käydään yksiköissä läpi vuosittain ja aina kun muutoksia on tehty.

5.2 Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

Omavalvontasuunnitelman julkisuus

Lastentautien vastuualueelle yksiköihin tehdyt omavalvontasuunnitelmat ovat yksiköiden toiminnan luonteeseen soveltuvalla tavalla potilaiden, huoltajan ja omavalvonnasta kiinnostuneiden saatavilla ja ne julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat julkaistaan Pirkanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilla ja ne ovat nähtävinä yksiköissä toiminnan luonteeseen soveltuvalla tavalla.

Pirhan julkaisusuunnitelma päivittyy.

Omavalvontasuunnitelman toteutumisen seuranta

Palvelualueen / yksikön vastuuhenkilöt ja henkilökunta seuraavat jatkuvasti omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista. Jos toiminnassa havaitaan puutteellisuuksia, yksikkö tekee korjaavat toimenpiteet asian kuntoon saattamiseksi.

Toiminnan laadun mittareista, seurannasta, julkaisusta kappaleessa 3.1

Omavalvontasuunnitelman päivitys

Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontasuunnitelman pohja päivitetään omavalvonta- ja laatuasiantuntijaverkoston toimesta, kun hyvinvointialuetasoisessa sisällössä tapahtuu olennaisia muutoksia. Pohja tarkistetaan laatu ja omavalvonta -asiantuntijaverkoston toimesta vuosittain.

Palvelualueen / yksikön omavalvontasuunnitelman päivityksestä vastaa yksikön vastuuhenkilö. Omavalvontasuunnitelma päivitetään, kun toiminnassa tai ohjeistuksissa tehdään muutoksia tai kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi havaittujen epäkohtien, kehitettyjen omavalvonnan toimintamallien tai palautteiden perusteella. Omavalvontasuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään palveluyksikössä vähintään kerran vuodessa.

6 Omavalvontasuunnitelman hyväksyntä

Omavalvontasuunnitelman allekirjoittaa palveluyksikön vastuhenkilö/-t.

Omavalvontasuunnitelman hyväksyy toimialuejohtaja.

Omavalvontasuunnitelma päivitetty, paikka ja päiväys Tampere 29.8.2024
Palveluyksikön vastuhenkilö Päivi Leikkola, vastuualuejohtaja
Toimialuejohtaja Marja-Leena Lähdeaho

Seuraa meitä somessa.